ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

Sprawozdanie Zarządu z działalności Związku w 2020 roku

Kępno, fot. Archiwum UM

Wstęp

Drugi rok ósmej kadencji był pod każdym względem niezwykły, choć w zupełnie innych wymiarach niż zakładał plan.

Priorytetami działalności Związku, zaplanowanymi na rok 2020, **były pierwotnie**:

- działania legislacyjne, w tym z wykorzystaniem inicjatyw legislacyjnych Senatu,
- realizacja projektów, w tym adresowanych do miast średnich i małych,
- budowa Forum Rozwoju Lokalnego – platformy narzędzi i wiedzy, ułatwiających miastom prowadzenie polityki rozwoju,
- konsolidacja miast członkowskich wokół priorytetów – kampanie informacyjne i budowanie relacji umacniających Związek.

Ważnymi punktami w tym planie były:

- Zgromadzenie Ogólne Związku we Wrocławiu, 5-6 marca,
- wiosenna ofensywa legislacyjna w Senacie,
- 30-lecie reformy samorządowej i pierwszych wolnych wyborów do rad gmin w 1990 roku,
- jesienny Kongres Polityki Miejskiej oraz Kongres Organizacji Pozarządowych.

Jak dziś wiadomo, plan ten od połowy marca uległ całkowitemu przeobrażeniu, ponieważ trzeba było zmierzyć się z **pandemią koronawirusa** – wyzwaniem, które trwa do dziś i zmusiło nas do podjęcia nieplanowanych i nieprzygotowanych wcześniej działań oraz do rewizji pierwotnych zamierzeń.

Realizacja planu **działań legislacyjnych** została rozpoczęta jeszcze przed marcowym Zgromadzeniem Ogólnym, jednak w połowie marca uległa zawieszeniu na ponad pół roku. Do końca roku senator Zygmunt Frankiewicz, Prezes ZMP, przeprowadził przez Senat trzy projekty ustaw, które zostały już zgłoszone do Sejmu. Kolejne są w trakcie prac komisji, której Prezes przewodniczy, w tym dotyczące kwestii ustrojowych samorządu terytorialnego.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Pierwsza **kampania informacyjna** (***Jedno dla wszystkich, wszystkie dla jednego***) została zrealizowana na początku roku, lecz dalsze działania na rzecz umacniania relacji wewnątrzzwiązkowych zostały przekształcone w budowanie nowych, wirtualnych sposobów współdziałania.

Działania informacyjne w roku ubiegłym były jednak znacznie szersze, po części stanowiąc reakcję na akcje medialne, które fałszowały wizerunek samorządów w opinii publicznej. Był to przede wszystkim „***kontr-spot***" telewizyjny, stanowiący reakcję na słynny spot KPRM, mówiący o tym, jak dobra jest sytuacja JST dzięki obecnemu rządowi.

Prowadziliśmy także szeroką akcję związaną ze sprzeciwem samorządów wobec przeprowadzenia **wyborów prezydenckich** 10 maja ub.r. w sposób niezgodny z prawem. W jej ramach wyposażaliśmy nasze miasta członkowskie i inne zainteresowane gminy w ekspertyzy i opinie prawne, dotyczące organizacji wyborów w zmieniającej się czasem z dnia na dzień sytuacji (bez)prawnej.

Zorganizowaliśmy wymianę doświadczeń w zakresie lokalnych inicjatyw w ramach przeciwdziałania pandemii („**Miasta wobec epidemii**"). Nie mieliśmy większego wpływu na kolejne tzw. „tarcze anty-COVID-owe" z wyjątkiem lipcowej **Tarczy 4.0**, w której uwzględniono część naszych postulatów (głównie dzięki wsparciu Porozumienia J. Gowina). Pod koniec roku udało się nam uzyskać przesunięcie terminu uchwalenia budżetów na rok 2021, uelastycznienie terminów biegu spraw administracyjnych oraz przedłużenie rozluźnienia reguły wydatkowej na rok 2021.

W grudniu poparliśmy akcję stowarzyszenia ***Samorządy dla Polski***, stanowiącą sprzeciw wobec groźby zawetowania budżetu Unii Europejskiej przez rząd RP.

Najsprawniej udało się nam przenieść do przestrzeni wirtualnej **działania projektowe**. Okazało się, że zaplanowane działania przebiegają planowo, przy bardzo dużej frekwencji, nieosiągalnej w formach tradycyjnych (koszty przejazdu i częste kolizje terminowe). Ze względu na zaangażowanie bardzo wielu miast oraz poważnych środków projektowych wysoka jakość i aktywny udział przedstawicieli miast mają pierwszorzędne znaczenie dla utrzymania wysokiej oceny prowadzonej przez Związek, wszechstronnej wymiany doświadczeń w zintegrowanym zarządzaniu rozwojem.

Dzięki tym działaniom – naszym i całego środowiska samorządowego – uzyskany w 2019 roku, szczególnie mocny dzięki wysokiej frekwencji wyborczej, mandat, **jest wciąż silny poparciem mieszkańców**. Wyrazem tego są rekordowe wyniki ostatniego badania opinii publicznej, opublikowanego przez CBOS w październiku 2020 roku (74% ocen pozytywnych, 18% ocen negatywnych):

CBOS

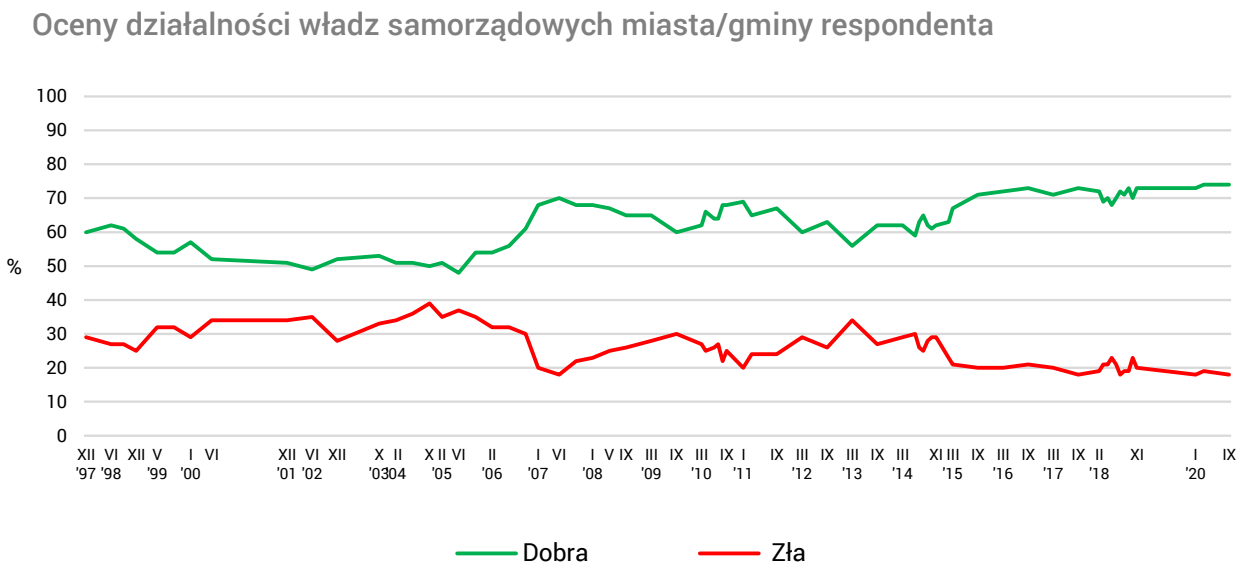

1. Związek w lutym 2021

Po ostatnich wyborach samorządowych nastąpił wzrost zainteresowania działalnością Związku Miast Polskich, który wyraził się najpierw powrotem miast, które w międzyczasie zrezygnowały z członkostwa, a następnie napływem nowych miast członkowskich w ciągu 2019 roku. Trend ten był kontynuowany w roku 2020, w którym ze Związku **wystąpiły 3 miasta**: Choszczno, Zakopane i Myślenice, a **przystąpiło 12 miast**: Mrągowo, Pionki, Przasnysz, Zawiercie, Ząbkowice Śląskie, Skarszewy, Busko Zdrój, Nisko, Kłodzko (ponownie), Tarnobrzeg (ponownie), Podkowa Leśna i Żary. Zamiar przystąpienia do ZMP w lutym zapowiedziały jeszcze dwa miasta. Burmistrzowie kilku innych miast również wyrażają zainteresowanie członkostwem w Związku. Przyczyniają się do tego między innymi przedsięwzięcia realizowane przez Związek w projektach, do których zawsze zaproszone są wszystkie miasta (patrz: mapa miast uczestniczących w projektach – str.32)

Na dwa tygodnie przed Zgromadzeniem Ogólnym online organizowanym 25 lutego 2021 r. Związek liczy więc **334 miasta.** W miastach członkowskich mieszka nieco ponad **trzy czwarte** (77 %) **miejskiej ludności Polski**.

2. Organy Związku
(Zgromadzenie Ogólne, Zarząd, komisje problemowe)

1. Zgromadzenie Ogólne

W dniach **5 i 6 marca** odbyło się we Wrocławiu **Zgromadzenie Ogólne Związku**. Przedstawiciele blisko 300 miast zaapelowali do Rządu i Parlamentu o podjęcie skutecznych działań mających na celu zapewnienie dalszego, oczekiwanego przez mieszkańców rozwoju polskich miast, wsi i regionów. Będzie to możliwe tylko poprzez zapewnienie **adekwatnego do zakresu przekazanych zadań, stabilnego zasilania finansowego samorządów**. Podkreślono także, iż niezbędne jest zagwarantowanie w ustawach kształtujących ustrój gmin, powiatów i województw rzeczywistej samodzielności ich organów w realizacji zadań własnych.

Zgromadzenie Ogólne ZMP we Wrocławiu, 5-6 marca 2020 r.

Zgromadzenie Ogólne wystosowało też apel o zażegnanie kryzysu polskiej oświaty. Dotyczył on nie tylko pogłębiającej się luki w **finansowaniu szkół**, spowodowanej relatywnym spadkiem subwencji, ale także pogarszającej się **jakości edukacji**, będącej efektem nieprzemyślanych, wzajemnie nieskoordynowanych i przeładowanych podstaw programowych.

Delegaci wyrazili też zaniepokojenie stanem i tendencjami zmian w polskiej **polityce energetycznej i klimatycznej**. Nie chcąc biernie czekać na zbliżającą się, potencjalną katastrofę klimatyczną i pragnąc podejmować na szerszą skalę ambitne zadania chroniące środowisko i przeciwdziałające zmianom klimatycznym, których domagają się mieszkańcy, Związek w rezolucji sformułował oczekiwania miast wobec polskiego rządu oraz instytucji unijnych.

Podczas obrad prezydent Zielonej Góry poinformował o pierwszym w Polsce potwierdzonym przypadku zakażenia **koronawirusem** u osoby, która przyjechała z Niemiec. Już tydzień później Związek, podobnie jak miasta członkowskie, rozpoczął całkowite przeorganizowanie swojej pracy na rzecz miast. Zmuszeni też zostaliśmy do zmian merytorycznych – zaplanowana akcja legislacyjna została opóźniona, a nasze działania w tym zakresie w całości były początkowo skoncentrowane na bieżącej, doraźnej legislacji związanej z przeciwdziałaniem pandemii.

Delegaci dokonali również uzupełnienia składu Zarządu. Na dwa wolne miejsca zostali wybrani: **Krzysztof Hildebrandt**, prezydent Wejherowa i **Tomasz Sielicki**, burmistrz Świebodzina.

K. Hildebrandt

T. Sielicki

2. Prace Zarządu w 2020 roku

Zarząd – organ wykonawczy Związku, składa się z 30 osób wybranych bezwzględną większością głosów spośród delegatów miast na Zgromadzenie Ogólne. Członkowie Zarządu pracują honorowo – nie pobierają za swoją pracę żadnego wynagrodzenia ani diet, mimo że Statut Związku przewiduje taką możliwość. Reprezentują różne opcje polityczne (większość członków jest bezpartyjna) oraz różne części kraju.

W ubiegłym roku odbyły się **4 stacjonarne posiedzenia** w następujących miastach: Szczawnie Zdroju (styczeń), Poznaniu (luty), Wrocławiu (marzec) i Śremie (lipiec/hybrydowe), a także **12 posiedzeń online** (2 w marcu, 4 w kwietniu oraz po jednym w maju, sierpniu, wrześniu, październiku, listopadzie i grudniu). **Dwa posiedzenia online w 2021 roku** odbyły się w styczniu i w lutym.

Posiedzenie hybrydowe Zarządu w Śremie, 3 lipca 2020 r.

Posiedzenie online w dniu 19 listopada 2020 r.

Zarząd przyjął 55 stanowisk i opinii, zaopiniował 60 projektów ustaw, 18 projektów rozporządzeń i 15 innych otrzymanych dokumentów. Komunikaty z posiedzeń, lista zaopiniowanych dokumentów oraz stanowiska i opinie są na bieżąco zamieszczane na stronie internetowej: w Aktualnościach: (**http://miasta.pl/aktualności**) oraz w Strefie dla miast (**http://miasta.pl/strefa-dla-miast**).

Ponadto Zarząd w okresie od kwietnia ub.r. spotkał się kilkakrotnie online z przedstawicielami rządu RP. Inicjatorem większości tych spotkań był wicepremier Jarosław Gowin, a w ostatnim czasie również ministrowie Michał Dworczyk i Paweł Szefernaker – w kwestii programu szczepień.

Przedstawiciele Zarządu – obok innych osób delegowanych przez ZMP – uczestniczą w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz jej zespołów problemowych.

Najważniejsze stanowiska i inne dokumenty, wypracowane przez Zarząd Związku:

Stanowisko w sprawie niesłusznych roszczeń o dotacje dla przedszkoli niepublicznych za lata sprzed zmiany przepisów dotyczących finansowania oświaty

Interpretacja przyjęta przez podmioty zgłaszające obecnie roszczenia za okresy sprzed zmiany przepisów w 2017 r., uznawana przez niektóre sądy, powoduje, że podmioty te otrzymują środki publiczne na wydatki, których nie udokumentowały. Uważamy, że interpretacja ignorująca wykładnię celowościową wydatków publicznych, jest niesprawiedliwa społecznie, ponieważ pozbawia społeczności lokalne środków, które – zgodnie z prawem – powinny być wykorzystane do zaspokojenia ich zbiorowych potrzeb.

Związek podjął działania mające na celu zmianę orzecznictwa na korzyść miast.

Stanowisko w sprawie stosowania środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych wobec osób pełniących funkcje publiczne, pochodzących z bezpośredniego wyboru

Zarząd Związku wyraził głębokie zaniepokojenie ostatnimi działaniami organów ścigania wobec burmistrzów Niepołomic oraz Obornik i domagał się niezwłocznego wyjaśnienia powyższych spraw. W stanowisku podkreślono, że zarzuty stawiane burmistrzom muszą być udokumentowane niezbitymi dowodami, nie domniemaniami, a postępowania winny być prowadzone bez zwłoki. Zawieszenie w czynnościach nie może prowadzić do faktycznego zawieszenia demokracji lokalnej.

Stanowisko w sprawie sposobu kształtowania stawek opłat za zagospodarowanie odpadów komunalnych

ZMP wskazał, że przepisy ściśle regulują zasady kształtowania przez gminy stawek opłaty śmieciowej, a organy nadzoru kontrolują ich prawidłowość. Zarząd zaapelował ponownie o podjęcie pilnych działań – zarówno systemowych, jak i doraźnych – pozwalających jak najszybciej obniżyć koszty funkcjonowania gminnych systemów odpadowych, a przez to

zmniejszyć stawki opłat dla mieszkańców. Związek zaapelował również o pilne zakończenie prac nad systemem rozszerzonej odpowiedzialności producenta, umożliwiającej pokrycie części kosztów systemu przez inne podmioty. Związek w pełni podzielił wstępne stanowisko Strony Samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i ST w tej sprawie.

Wniosek do Senatu RP o zwiększenie kwoty części oświatowej subwencji ogólnej w budżecie państwa na rok 2020 o kwotę 4 mld 605 mln zł

Związek przedstawił szczegółowe wyliczenie tej kwoty, uwzględniajacej narastające skutki dokonanych w latach 2018 i 2019 podwyżek płac nauczycieli, które nie zostały ujęte w ustalonych w tych latach kwotach wzrostu subwencji szkolnej. Senat przyjął stosowną poprawkę do ustawy budżetowej, jednak została ona odrzucona przez Sejm.

Stanowisko w sprawie stanu epidemii COVID-19

Zarząd Związku rozpatrzył problemy zgłoszone przez poszczególne miasta i na tej podstawie przedłożył rządowi pakiet działań antykryzysowych, których wprowadzenie usprawni pracę urzędów i miejskich jednostek organizacyjnych oraz funkcjonowanie społeczności lokalnych. Zarząd wskazał, iż zmiany wymagały niektóre przepisy zawarte w ustawie z dnia 2 marca 2020 r., które były związane z koniecznością pilnej realizacji zadań wynikających ze stanu zagrożenia epidemicznego.

Stanowisko w sprawie koniecznych rozwiązań w stanie epidemii

25 marca 2020 r. Zarząd wezwał rząd RP do prawnego usankcjonowania wprowadzonych rozwiązań poprzez **ogłoszenie stanu klęski żywiołowej**. Zarząd poparł przy tym wnioski wielu miast o wstrzymanie praktycznie niemożliwych do realizacji przygotowań do wyborów powszechnych, wyznaczonych na dzień 10 maja ub.r. Zarząd zwrócił przy tym uwagę na opinie komisarzy wyborczych i inspektorów sanitarnych, którzy odkładali na późniejsze terminy ogłoszone już referenda lokalne oraz gminne wybory uzupełniające.

Stanowisko wobec projektu ustawy zawartego w druku sejmowym 299

Zarząd ZMP, opiniując projekt ustawy, zwrócił uwagę na problemy, które dotyczyły funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego podczas epidemii wirusa CoViD-19, a które wymagały uwzględnienia w ustawach dotyczących funkcjonowania państwa w tym czasie. Zarząd wobec spodziewanego silnego spadku dochodów JST oczekiwał też na pilne decyzje dotyczące niezbędnej osłony antykryzysowej dla sektora komunalnego.

Stanowisko w sprawie art. 40 ustawy z dnia 28 marca, mieniającej ustawę z 2 marca br., dot. epidemii COVID-19

Zarząd ZMP zaprotestował przeciwko przyjęciu w sposób urągający zasadom demokracji, zgłoszonej w drugim czytaniu poprawki nr 177, która w uchwalonej ustawie o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, była zawarta w art. 40 (wybory „pocztowe”).

Stanowisko w sprawie pilnej potrzeby uregulowania zasad funkcjonowania systemu oświaty i wychowania w okresie epidemii

Wydane przez Ministra Edukacji Narodowej rozporządzenia były bardzo ogólnikowe, nie tylko nie zawierały konkretnych regulacji odnośnie funkcjonowania szkół i przedszkoli, a wręcz odwrotnie, przyczyniały się do chaosu w funkcjonowaniu szkół i przedszkoli. Dlatego Zarząd ZMP wezwał Ministra Edukacji Narodowej do uregulowania w trybie pilnym kwestii kluczowych dla funkcjonowania systemu oświaty i wychowania.

Stanowisko Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich w sprawie wyborów realizowanych podczas pandemii COVID-19

W podjętym 2 kwietnia 2020 r. stanowisku Związek Miasta Polskich i Unia Metropolii Polskich stwierdziły, że wybory przewidziane w tamtym okresie, w tym wybory prezydenta RP, muszą być przełożone w sposób możliwie najkorzystniejszy dla Polaków i Polski, to znaczy przede wszystkim najbezpieczniejszy.

Uwagi Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich do ustawy z dnia 6 kwietnia 2020 r. o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta RP zarządzonych w 2020 r.

ZMP i UMP nie mogły pozytywnie zaopiniować ustawy zawartej w druku senackim 99. Natomiast w pełni popierały zamiar wprowadzenia w Polsce w większej niż dotąd skali głosowania korespondencyjnego oraz głosowania internetowego w organizowanych w naszym kraju wyborach i referendach. Zaznaczono, że wdrożenie tych rozwiązań musi być dobrze zaprojektowane i przygotowane, z zapewnieniem przestrzegania konstytucyjnych zasad równości, tajności, powszechności i bezpośredniości.

Opinia robocza o datowanej 10.04 br. roboczej wersji projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19

Zarząd Związku wyraził swoje rozczarowanie zawartością projektu, który nie zawierał przepisów, zgłaszanych w postulatach środowisk samorządowych, w tym ZMP, przedstawianych w poprzednich stanowiskach. Projekt uwzględniał wprawdzie kilka rozwiązań, które wychodziły naprzeciw szczególnym potrzebom miast podczas stanu epidemii, jednak nie sposób było zastosować do nich określenia „tarcza antykryzysowa". Na przykład z punktu widzenia finansów samorządowych nie było elementów wzmacniających dochody JST. Zarząd ponowił zgłaszane wcześniej postulaty.

Stanowisko w sprawie wdrożenia w Polsce rozszerzonej odpowiedzialności producenta

W związku z obecnymi problemami samorządu gminnego, z których jednym z najważniejszych są rosnące koszty gospodarki odpadami komunalnymi, przekraczające możliwości ich sfinansowania (z uwagi nie tylko na niewystarczające limity ustawowe opłat, ale przede wszystkim na brak akceptacji społecznej dla dalszego wzrostu opłat), koncepcja organizacyjna i finansowa wdrożenia w Polsce rozszerzonej odpowiedzialności producenta zaproponowana przez Ministra Klimatu została oceniona jako znacząco niewystarczająca.

Stanowisko ogólnopolskich organizacji samorządowych w sprawie finansowania oświaty

Przedstawiciele Związku Powiatów Polskich, Związku Miast Polskich, Unii Metropolii Polskich, Związku Gmin Wiejskich i Unii Miasteczek Polskich zaapelowali do rządu o pilne podjęcie działań regulujących kwestię finansowania oświaty. Zwrócili się też o niezwłoczne zwiększenie subwencji oświatowej, która pozwoli na pełne pokrycie kosztów realizacji zadań gmin, powiatów i województw, w tym wynikających z wprowadzanych przez rząd podwyżek płac nauczycieli.

Stanowisko w sprawie wniosków o zmianę granic miast i o przyznanie praw miejskich w 2020 roku

W stanowisku Zarząd ZMP przypomniał, że nie jest przeciwny systemowym zmianom w obowiązujących w tych sprawach przepisach prawa. Zasadniczym kryterium podejmowania decyzji powinny być uwarunkowania zrównoważonego rozwoju, a kluczowa w całym procesie ma być opinia mieszkańców obszaru, który byłby objęty zmianą granic. Zarząd Związku poparł większość wniosków w sprawie nadania miejscowościom będącym siedzibami gmin statusu miasta.

Wstępne stanowisko w sprawie projektu Funduszu Inwestycji Lokalnych

Zarząd Związku poparł główną ideę zaproponowanego przez rząd Funduszu – chęć wsparcia zaplanowanych na ten rok przez JST wydatków inwestycyjnych. Zarząd – czekając na projekt uchwały Rady Ministrów, konkretyzujący jego kształt – ponowił uwagi wstępne, zgłoszone do projektu założeń Funduszu w dniu 24 czerwca ub.r., zwłaszcza dotyczące nieuzasadnionego obniżenia wskaźnika dla miast na prawach powiatu.

Stanowisko w sprawie projektu rozporządzenia w sprawie zbiorów danych przestrzennych oraz metadanych w zakresie zagospodarowania przestrzennego

Zarząd Związku pozytywnie zaopiniował projekt rozporządzenia, który stanowi regulację bardzo potrzebną, od dawna oczekiwaną i postulowaną przez Związek od ponad 10 lat. Jednocześnie poprosił o zwrócenie uwagi na zgłaszane przez miasta szczegółowe kwestie.

Stanowisko w sprawie reprywatyzacji mienia obywateli polskich, zawłaszczonego przez władze PRL w kontekście poselskiego projektu ustawy (druk 420)

Zarząd podkreślił, że poselski projekt nowelizacji spec-ustawy, zawierał zarówno przepisy, które można ocenić pozytywnie, jak i regulacje niekorzystne. Projekt był jednak doraźną nowelizacją kontrowersyjnej ustawy, odnoszącej się do warszawskiego fragmentu problemu reprywatyzacji – nierozwiązanego do tej pory w całym kraju spadku po obalonym ponad 31 lat temu reżimie komunistycznym.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach JST (subwencja rozwojowa)

Przygotowana przez ZMP nowelizacja, zakładając utworzenie rozwojowej części subwencji ogólnej dla JST, wprowadza rozwiązania systemowe, wspierające dotychczasowe formy finansowania zadań inwestycyjnych jako podstawy zrównoważonego rozwoju. Środki pieniężne mogłyby zostać wykorzystane na obrany przez JST cel. Projekt nawiązuje

do postulowanego od lat przez samorządy zwrotu nieodliczonego VAT-u od inwestycji samorządowych, służących społecznościom lokalnym.

Stanowisko Unii Metropolii Polskich i Związku Miast Polskich w sprawie projektu ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy

Unia Metropolii Polskich i Związek Miast Polskich negatywnie zaopiniowały projekt ustawy o inwestycjach w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy (druk RCL UD101 z 17 sierpnia 2020 r.), przede wszystkim z powodu oceny, że zawarte w nim propozycje przepisów naruszają konstytucyjną gwarancję zapewnienia samorządom terytorialnym udziału w dochodach publicznych adekwatnych do zakresu przypadających im zadań.

Stanowisko w sprawie konieczności pilnego podjęcia rzetelnych rozmów o stanie finansów JST

Związek domaga się rzetelnej debaty o finansach JST, odnoszącej się nie tylko do wzrostu dochodów, ale także do znacznie szybszego wzrostu kosztów funkcjonowania JST.

ZMP postuluje, aby ubytki w dochodach własnych JST, powodowane przez zmiany ustawowe były samorządom rekompensowane. Wymaga tego przestrzeganie konstytucyjnej zasady adekwatności środków do zakresu zadań, ale także deklarowana chęć utrzymania zdolności rozwojowych polskich samorządów.

Stanowisko w sprawie dalszej budowy systemu zagospodarowania odpadów komunalnych

Zarząd ZMP dobrze ocenił ogłoszone w sierpniu ub.r. założenia dalszych reform, przedstawione przez ministra Jacka Ozdobę. Poparł zapowiedziany kierunek zmian w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ale dodatkowo zaproponował zmiany w nowelizacji, dotyczące np. nieruchomości niezamieszkanych. Postulował ponadto rozwiązania problemów: zagospodarowania frakcji energetycznej, braku rynku surowców wtórnych oraz rozszerzonej odpowiedzialności producentów.

Apel o odpowiedzialne traktowanie polskiego społeczeństwa podczas epidemii COVID-19

Zarząd ZMP zaapelował o natychmiastowe wycofanie się z kontrowersyjnych, nikomu niepotrzebnych ustaw (zwłaszcza obniżających bez rekompensaty dochody społeczności lokalnych), zaprzestanie jałowych sporów i podjęcie działań, które pozwolą na skuteczne zmierzenie się z szybko rosnącą dynamiką zachorowań. Równocześnie zadeklarował, że jest zawsze gotowy do partnerskiej i merytorycznej współpracy we wszystkich obszarach, gdzie może to przynieść pozytywne rezultaty.

Oświadczenie w sprawie zapowiedzianego przez rząd weta Polski wobec budżetu Unii Europejskiej

Związek wezwał rząd do rezygnacji z zapowiedzianego zawetowania budżetu UE, wskazując zarówno na praktyczne znaczenie tych środków dla Polski lokalnej i regionalnej oraz dla obywateli, jak i na wartości, które leżą u podstaw solidarności państw i społeczeństw Europy w ramach Unii Europejskiej.

„Polscy samorządowcy, wśród których są jeszcze wciąż osoby uczestniczące w wywalczonych przez wielki ruch Solidarności polskich przemianach, nie mogą zgodzić się z ich zaprzepaszczaniem. Ich rezultatem jest nasza wolność oraz oparcie Konstytucji na zasadach stanowiących podstawowe wartości demokratycznej Europy, w tym zwłaszcza subsydiarności, która konstytuuje nasze samorządy. Domagamy się, by ten dorobek był szanowany i rozwijany."

Stanowisko w sprawie wejścia w życie nowelizacji Prawa Zamówień Publicznych

Związek Miast Polskich wniósł o przesuniecie o co najmniej 6 miesięcy terminu wejścia w życie nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych uchwalonej przez Sejm w dniu 11 września 2020 r.

Stanowisko w sprawie rozdziału środków z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych

Zarząd Związku uznał, że rozdział środków z RFIL nastąpił z rażącym naruszeniem określonych w ustawie o finansach publicznych zasad jawności i przejrzystości tych finansów oraz równoprawności podmiotów ubiegających się o dotacje. Na tej podstawie Biuro Związku zwróciło się do KPRM o udostępnienie w trybie informacji publicznej odpowiedniego zestawu informacji na temat sposobu rozpatrzenia złożonych wniosków. Ze względu na szeroki zakres wniosku poinformowano nas, że udostępnienie żądanych informacji nastąpi w ciągu dwóch miesięcy.

Stanowisko w sprawie zamiarów podziału województwa mazowieckiego

Zarząd Związku, biorąc pod uwagę uchwały rad 18 miast członkowskich Związku z terenu Mazowsza, a także miast niebędących członkami Związku, wielu mazowieckich gmin wiejskich i powiatów oraz Sejmiku Województwa Mazowieckiego, wyraził poparcie dla utrzymania integralności Mazowsza. Zarząd wskazał argumenty merytoryczne za odrzuceniem zapowiedzianego przez posłów PiS podziału województwa oraz zawarł w załączeniu do stanowiska informację prawną dla miast w sprawie możliwości przeprowadzenia w tej sprawie referendów lokalnych.

Stanowisko w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (UD 136)

Związek z satysfakcją przyjął fakt uwzględnienia przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska szeregu postulatów środowisk samorządowych dotyczących niezbędnych zmian w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Zaproponowane w projekcie zmiany – choć zmierzające częściowo w dobrym kierunku – nie rozwiązują głównych postulatów Związku, dotyczących pilnej potrzeby uchwalenia ustawy regulującej rzeczywistą Rozszerzoną Odpowiedzialność Producenta oraz całkowicie nowej ucpg.

3. Komisje problemowe

W Związku działa 20 komisji problemowych, do których miasta zgłosiły ponad 650 osób. Do zakresu działania Komisji należy m.in.:

- opiniowanie i przygotowanie stanowisk i wniosków dotyczących aktów prawnych,
- wymiana doświadczeń,
- analizowanie stanu danej dziedziny.

W r. 2020 i na początku 2021 Komisje odbyły **3 posiedzenia stacjonarne oraz 12 posiedzeń online**, w tym:

- Gospodarki Mieszkaniowej (1 posiedzenie stacjonarne w Poznaniu),
- Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska (3 posiedzenia online),
- Finansów (3),
- Edukacji (2),
- Polityki Społecznej (1),
- Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej (1 posiedzenie stacjonarne w Gliwicach i 1 online),
- Polityki Miejskiej i Rozwoju Miast (1),
- Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (1 posiedzenie stacjonarne w Płocku),
- Sportu (prezydium),
- utworzona pod koniec roku Komisja Praw Człowieka i Równego Traktowania spotkała się po raz pierwszy 4 lutego 2021 r. online.

Nie spotkały się Komisje: Administracji; Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego; Gospodarki Nieruchomościami; Partnerstwa i Dialogu; Kultury, Małych Miast; Polityki Europejskiej i Spraw Zagranicznych; Transportu; Turystyki; Zagospodarowania Przestrzennego.

Komisja Bezpieczeństwa i Porządku publicznego wprawdzie nie spotkała się na formalnym posiedzeniu, jednak prowadziła ożywione konsultacje i wymianę doświadczeń online, zwłaszcza w zakresie problemów wynikających z przeciwdziałania epidemii.

Komisje przyjęły stanowiska w sprawach:

- przygotowania i przeprowadzenia w czasie pandemii egzaminu ósmoklasisty i maturalnego, kalendarza roku szkolnego 2019/2020 oraz 2020/2021 – w tym zakończenia i rozpoczęcia kolejnego roku szkolnego, testów na COVID-19 dla pracowników oświaty i uczniów,
- podwyższenia z kwoty 250 zł do kwoty 500 zł i rozszerzenia uprawnień do dodatku do wynagrodzenia pracownika socjalnego świadczącego pracę w środowisku i przeprowadzającego wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki,
- sytuacji w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- dalszej budowy systemu zagospodarowania odpadów komunalnych,
- standardów technicznych wykonywania geodezyjnych pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowywania i przekazywania wyników tych pomiarów do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Stanowiska Komisji są prezentowane na posiedzeniach Zarządu, który – na ich podstawie – przyjmuje niektóre stanowiska (szerzej o pracach Komisji na **www.miasta.pl**).

3. Legislacja
(lobbing[1]: resorty – Komisja Wspólna Rządu i ST – Sejm – Senat – Prezydent)

Opiniowanie projektów aktów prawnych

Projekty przygotowane przez rząd lub ministerstwa, zaopiniowane przez Zarząd Związku lub komisje, omawiane są:

- na comiesięcznych posiedzeniach plenarnych **Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego** (KWRiST), z udziałem dwóch naszych przedstawicieli (**Zygmunta Frankiewicza**, a po jego wyborze do Senatu **Jacka Sutryka** i **Jacka Karnowskiego**); sekretarzem Komisji ze strony samorządowej jest od lat Andrzej Porawski, dyrektor Biura ZMP
- na posiedzeniach 10 **zespołów tematycznych KWRiST** (z udziałem reprezentantów ZMP z różnych miast, wyznaczonych przez Zarząd) do spraw: międzynarodowych, finansów publicznych, edukacji, kultury i sportu, ochrony zdrowia i polityki społecznej, infrastruktury, rozwoju lokalnego, polityki regionalnej i środowiska, administracji publicznej i bezpieczeństwa obywateli, obszarów wiejskich, funkcjonalnych obszarów metropolitalnych i miejskich, społeczeństwa informacyjnego, ustrojowych.

Posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

1 Związek nie jest organizacją będącą lobbystą parlamentarnym, ale – działając na podstawie art. 84 ustawy o samorządzie gminnym oraz w ramach ustawy o Komisji Wspólnej Rządu i ST- reprezentuje interesy i przedstawia opinie oraz propozycje miast członkowskich.

Stanowiska wobec najważniejszych projektów będących przedmiotem prac w parlamencie są prezentowane na posiedzeniach **komisji sejmowych i senackich**. Regularnie Związek jest reprezentowany przez pełnomocnika Zarządu ds. legislacyjnych, **Marka Wójcika**, zajmując pierwsze miejsce w rankingu ogłaszanym przez pozarządową organizację „Jawny Lobbing".

Po wyborach parlamentarnych w 2019 roku zdecydowanemu wzmocnieniu uległa **współpraca z Senatem RP**. **Przewodniczącym Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej został senator Zygmunt Frankiewicz**, prezes Związku Miast Polskich.

Opiniowanie projektów rozwiązań dotyczących miast i polityki miejskiej odbywa się także poprzez udział przedstawicieli ZMP z wielu miast w krajowych i europejskich instytucjach, takich jak:

- Rada Informatyzacji,
- Rada Działalności Pożytku Publicznego,
- Rada Statystyki,
- Komitet ds. Umowy Partnerstwa,
- Komitety monitorujące w sektorowych i regionalnych programach operacyjnych,
- Komitet Regionów UE,
- Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR),
- Izba Lokalna Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE),
- resortowe zespoły doradcze.

Współpraca z instytucjami centralnymi i gremiami opiniotwórczymi jest ważną częścią działań na rzecz oczekiwanych przez miasta rozwiązań. W roku 2020 dotyczyła ona m.in.:

- Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, obecnie Funduszy i Polityki Regionalnej,
- Ministerstwa Rozwoju,
- izb gospodarczych (KIGO, IG Wodociągi Polskie, IGKM, IG Ciepłownictwo Polskie),
- Banku Gospodarstwa Krajowego,
- instytutów i ośrodków badawczych,
- zespołów eksperckich, w tym kancelarii prawnych.

Opracowania, opinie i ekspertyzy prawne dla Związku i miast członkowskich są najczęściej zamawiane dla uzasadnienia stanowisk Związku w sprawach, które budzą kontrowersje, lub na wniosek miast, jeśli dotyczą spraw ważnych dla wszystkich miast. Najważniejsze z opracowanych w roku 2020 to:

- opinia prawna dot. roszczeń o zapłatę dotacji na dofinansowanie bieżącej działalności przedszkoli niepublicznych,
- opinia prawna dot. udostępnienia Poczcie Polskiej S.A. danych osobowych wyborców,
- opinia prawna dot. kwestii dopuszczalności i wymagań związanych z przeprowadzeniem sesji rady gminy w trybie zdalnym na podstawie obowiązujących przepisów,
- opinia prawna dot. odpowiedzi na pytanie, czy w świetle ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej wójt, burmistrz, prezydent miasta może pełnić funkcję członka rady nadzorczej w spółce prawa handlowego,
- sporządzenie wraz z uzasadnieniem projektu nowelizacji ustawy o dochodach JST w przedmiocie wdrożenia i udzielania JST wsparcia finansowego w postaci subwencji rozwojowej, w części równoważącej brak prawa odliczenia podatku VAT z tyt. dokonanych przez JST wydatków majątkowych.

W I kwartale 2020 roku Zarząd:

- omówił problem niesłusznych roszczeń o dotacje dla przedszkoli niepublicznych za lata sprzed zmiany przepisów o finansowaniu oświaty;
- podjął stanowiska w sprawie: stawek opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, rozszerzonej odpowiedzialności producenta oraz niedopuszczalnej praktyki zawieszania w czynnościach służbowych osób pełniących funkcje publiczne z wyboru (Niepołomice);
- przyjął wniosek do Senatu RP o zwiększenie w budżecie państwa na r. 2020 subwencji oświatowej o 4,605 mld zł, to znaczy o kwotę łącznych niedoszacowań skutków podwyżek płac dla nauczycieli w latach ubiegłych; Senat przyjął odpowiednią poprawkę do ustawy budżetowej, ale Sejm ją odrzucił.

W I kwartale Związek – zgodnie z planem – przedłożył Senatowi RP projekty ustaw:

- o zmianie ustawy o dochodach JST (rekompensata ubytków we wpływach z podatku PIT, spowodowanych zmianami ustawowymi z 2019 roku);
- o zmianie ustawy o dochodach JST (przywrócenie subwencji rekompensującej ubytki ustawowe);
- założenia subwencji rozwojowej (zwrot VAT-u od inwestycji samorządowych);
- założenia subwencji ekologicznej (dla gmin i dużych obszarów ochrony przyrody);
- o zmianie ustaw samorządowych w zakresie zniesienia zakazu łączenia mandatu samorządowego z mandatem senatora;
- o zmianie ustaw samorządowych w zakresie zniesienia ograniczenia liczby kadencji wójta;
- o zmianie ustaw samorządowych w zakresie samodzielności w wykonywaniu zadań własnych (***klauzula generalna***).

Prezes Związku, przewodnicząc Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej, podjął się przedkładania ich Senatowi jako projektów inicjatyw legislacyjnych izby wyższej. Zaplanowane zostały seminaryjne posiedzenia Komisji oraz konferencje, podczas których projekty te miały być prezentowane i omawiane przez ekspertów i samorządowców. Przed pandemią odbyły się dwa pierwsze wydarzenia: seminarium dot. finansów JST (2 marca) i konferencja w 30. Rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie gmin (10 marca).

Działania legislacyjne podczas pandemii okazały się szczególnym wyzwaniem – projekty ustaw „COVID-owych" pojawiały się w trybie nagłym, a ich opiniowanie na odległość było bardzo utrudnione, tylko za pośrednictwem Senatu, gdyż w Sejmie projekty przechodziły całą procedurę w ciągu kilku godzin. Bardzo szybko pojawił się kolejny nieprzewidziany problem – przygotowania do wyborów prezydenckich, które w stanie epidemii były niewykonalne w ogłoszonym terminie. Zmaganiom w tej sprawie towarzyszyły gorączkowe machinacje legislacyjne i organizacyjne, z udziałem administracji rządowej oraz Poczty Polskiej.

W tych niecodziennych warunkach Zarząd Związku szybko i sprawnie opiniował zdalnie projekty i reagował na sytuacje, a Biuro, pracując online, organizowało niezbędne materiały i opinie prawne, niejednokrotnie w ciągu kilku godzin.

Zarząd już 25 marca zwrócił się do władz centralnych **z apelem o wprowadzenie stanu klęski żywiołowej** (ustawa zalicza do tych stanów epidemie), podnosząc argumenty o legalnym, odpowiednim do sytuacji przesunięciu wyborów, jak również o znacznym zmniejszeniu potencjalnych roszczeń z tytułu wprowadzanych ograniczeń. Niestety – bezskutecznie.

Działania w II kwartale skoncentrowały się zatem na:

- opiniowaniu projektów ustaw i rozporządzeń,
- pomocy miastom w zamęcie dotyczącym przygotowaniom do wyborów w dniu 10 maja,
- działaniach informacyjnych w szerokim zakresie,
- monitorowaniu stanu finansów miast w kolejnych miesiącach,
- kontynuowaniu w możliwie pełnym zakresie projektów dla miast i z ich udziałem.

Pierwsze tzw. ***tarcze***, które zawierały liczne przepisy szczególne i działania osłonowe dla różnych podmiotów podczas epidemii przez długi czas nie zawierały rozwiązań, które byłyby adresowane do samorządów. Były tam oczywiście przepisy dotyczące biegu różnych terminów i innych spraw obejmujących także samorządy, jednak nie stanowiły one odpowiedzi na zgłaszane przez JST postulaty. Dopiero ***Tarcza 4.0*** przyniosła przynajmniej część rozwiązań, o które zabiegaliśmy, choć w bardzo ograniczonym zakresie. Najważniejsze spośród nich dotyczyły rozluźnienia reguły wydatkowej w roku 2020 oraz przyspieszenia o 5 lat zmiany wzoru w art. 243 ustawy o finansach publicznych, dzięki czemu zdolność kredytowa JST wzrosła corocznie o ok. 3 mld zł. Niestety nie udało się uzyskać innych ważnych regulacji, np. zrekompensowania udzielonych w związku z pandemią ulg i zwolnień w podatkach i opłatach lokalnych.

1 kwietnia członkowie Zarządu ZMP rozmawiali o tarczy dla samorządów i wyborach prezydenckich z minister rozwoju Jadwigą Emilewicz i wicepremierem Jarosławem Gowinem.

Problemy dotyczące **wyborów** wyznaczonych na 10 maja były rozwiązywane **na bieżąco**, miasta zostały wyposażone w potrzebne opinie prawne, ogłaszaliśmy również komunikaty, które ułatwiały reagowanie na niespodziewane żądania wojewodów czy Poczty Polskiej. Część naszych działań niektórzy politycy oceniali jako „polityczne", dlatego już 12 maja ub.r. opublikowaliśmy pełny raport z prowadzonych działań, na tle rozwoju ogólnej sytuacji w tym zakresie. Przedstawiciele miast wysoko ocenili tę część naszej działalności w I fazie pandemii.

Związek silnie wsparł **nowelizację ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju**, w której należne miejsce uzyskały miejskie obszary funkcjonalne i porozumienia terytorialne.

Wydawało się, że po wyborach prezydenckich i wakacyjnym rozluźnieniu społecznej samodyscypliny będzie możliwy powrót do bezpośrednich spotkań i przerwanych wiosną działań. Optymistycznym sygnałem było hybrydowe (w większości stacjonarne) posiedzenie Zarządu, które odbyło się 3 lipca w Śremie.

Jednak w październiku nastąpił wyraźny wzrost liczby zakażeń koronawirusem. Obecnie można mówić o drugiej, znacznie poważniejszej fali pandemii, co stawia pod znakiem zapytania przynajmniej część działań Związku.

W **działaniach legislacyjnych** Związek w III kwartale 2020 r. silnie wsparł nowego wiceministra klimatu, Jacka Ozdobę, który w sierpniu zapowiedział inicjatywy legislacyjne w zakresie **gospodarki odpadami komunalnymi** (działania te są podzielone na kilka etapów; nie obejmują jeszcze wszystkich spraw ważnych dla miast, ale stanowią znaczący postęp w stosunku do poprzednich kilku lat). Minister zrealizował też postulat powołania zespołu roboczego ds. zmian w gospodarce odpadami komunalnymi, obiecany jeszcze w styczniu 2020 r., z udziałem m.in. przedstawiciela Związku.

Związek przedstawił także projekt ustawy o **subwencji rozwojowej** (quasi-zwrot VAT-u), rozpoczynając w ten sposób debatę o systemowych zmianach w finansach samorządowych; został on omówiony w ***Życiu regionów*** – ***Rzeczpospolitej***, przy okazji zeszłorocznego Rankingu ***Rzeczpospolitej***. Zainteresowanie projektem wyraził wicepremier J. Gowin oraz wiceminister finansów, S. Skuza.

Z kolei w IV kwartale ub.r. Prezes ZMP wniósł w Senacie projekty ustaw: o **rekompensacie ustawowych ubytków w PIT**, jakie powstały w lipcu 2019 r., oraz korektę przepisów o **opodatkowaniu infrastruktury kolejowej** podatkiem od nieruchomości, niekorzystnie zmienionych od 2017 r. Senat przyjął oba projekty i skierował je do Sejmu.

Związek wraz z innymi organizacjami gmin skierował do Senatu wniosek o dodanie do ustawy **o podatku zryczałtowanym**, zmniejszającej dochody JST z podatku PIT o 1,4 mld zł rocznie (wg OSR), przepisu rekompensującego ten ubytek odpowiednio zwiększonymi udziałami we wpływach z PIT. Senat wprowadził ten przepis, jednak Sejm odrzucił poprawkę Senatu. Obecnie przygotowujemy wystąpienie w tej sprawie do Trybunału Konstytucyjnego.

W ramach Komisji Wspólnej Rządu i ST uzyskaliśmy przedłużenie w roku 2021 **terminu uchwalenia budżetu** JST oraz **rozluźnienie reguły wydatkowej** także w latach 2021 (jest w ustawie okołobudżetowej) i 2022 (ma być w przyszłej ustawie okołobudżetowej na rok 2022). Ponownie wprowadzono przepis uelastyczniający bieg terminów administracyjnych.

Na zakończenie roku przedstawiliśmy zaktualizowany projekt ustawy regulującej w przejrzysty, sprawiedliwy sposób **zasady wynagradzania** osób pełniących funkcje z wyboru albo powołania w JST, zdając sobie sprawę, że załatwienie tej sprawy w okresie pandemii jest mało realne ze względów społecznych. Mamy nadzieję, że podejmowane równolegle, nieskuteczne (weto Prezydenta) próby podniesienia płac wiceministrów i posłów doprowadzi do współdziałania w tej kwestii.

4. Obrona interesów miast

Monitoring stanu finansów miast

Biuro Związku prowadziło comiesięczny, a następnie kwartalny, monitoring stanu finansów miast, pozyskując dane z miast członkowskich za pośrednictwem ankiety internetowej. Dane publikowaliśmy na bieżąco w połowie kolejnego miesiąca, wyprzedzając komunikaty resortu finansów. Nasze dane były szeroko wykorzystywane przez media, przede wszystkim samorządowe. Incydentalnie interesowały się nimi także media „mainstreamowe", w tym ogólnopolskie telewizje informacyjne, w których nasi przedstawiciele zabierali głos.

16 grudnia br. w Senacie RP samorządowcy zrzeszeni w Związku Miast Polskich zorganizowali konferencję prasową „Polska jest jedna". Mówili o rozdziale środków w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (RFIL).

Protest w sprawie nieobiektywnego rozdziału II transzy Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych

Po ogłoszeniu wyników naboru II transzy zaczęliśmy otrzymywać od miast członkowskich sygnały świadczące o rozgoryczeniu z powodu nieobiektywnego rozdziału tych środków. Przedstawiciele miast „gołym okiem" dostrzegali fakt nierównego traktowania wniosków poprzez preferencje dla jednostek, w których władza wykonawcza jest w rękach przedstawicieli partii rządzącej. Analizy przeprowadzone przez Biuro potwierdziły te obserwacje, co spowodowało przyjęcie przez Zarząd Związku stanowiska zawierającego protest przeciwko takim praktykom.

Na podstawie tego stanowiska Biuro Związku wystąpiło do KPRM o udzielenie informacji publicznej, zawierającej:

1) wersje elektroniczne wszystkich wniosków o uzyskanie środków z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 dla jednostek samorządu terytorialnego, złożonych przez te jednostki, w tym zestawienia wniosków przesłane przez wojewodów;
2) indywidualne karty oceny wszystkich poprawnie złożonych wniosków w ramach naboru przez JST,
3) zbiorcze protokoły oceny wniosków złożonych przez JST, wytworzone przez Komisję ds. Wsparcia JST,
4) treść rekomendacji dot. wysokości środków przyznanych każdemu ze złożonych wniosków, przędłożonych przez Komisję ds. Wsparcia JST Prezesowi Rady Ministrów,
5) zestawienie przyznanych JST kwot, z zaznaczeniem różnic w stosunku do rekomendacji Komisji,
6) imienną listę członków Komisji powołanej przez Prezesa Rady Ministrów do rozpatrzenia wniosków.

W odpowiedzi KPRM poinformowała nas, iż „ze względu na obszerność wniosku oraz konieczność wyszukania i przygotowania dokumentów do udostępnienia termin udzielenia odpowiedzi – zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej – ulegnie wydłużeniu" i zostanie ona udostępniona „nie później niż 22 lutego 2021 r.".

Roszczenia wobec miast podmiotów prowadzących przedszkola niepubliczne

W ciągu 2019 r. coraz więcej miast sygnalizowało nam problemy związane z roszczeniami podmiotów prowadzących przedszkola niepubliczne o nieprzekazanie rzekomo należnych dotacji z budżetów gmin. Podmioty te, dysponujące ofertami kancelarii prawnych, które – wykorzystując niejednoznaczność przepisów, jakie obowiązywały przed 2017 rokiem, a także pewne niedociągnięcia ze strony urzędów – podejmowały się prowadzenia tych spraw w sądach i uzyskały szereg korzystnych wyroków sądowych, co grozi utrwaleniem się niesprawiedliwego orzecznictwa.

Dlatego Związek podjął działania zmierzające do odwrócenia tego niekorzystnego trendu. Została opracowana obszerna informacja prawna i wskazówki dla miast, które są w trakcie procesów sądowych, a także ekspertyza prawna, która została przedłożona Sądowi Najwyższemu w związku z przyjęciem do rozpoznania skargi kasacyjnej Wałbrzycha.

Podatek od nieruchomości z infrastrukturą kolejową

Związek podjął działania na rzecz zmiany zapisów ustawy, która znowelizowała przepisy o podatku od nieruchomości w sposób, który miał zapewnić zwolnienie od tego podatku infrastruktury kolejowej, realizującej przewozy publiczne. Nowelizacja, dokonana z inicjatywy Ministerstwa Infrastruktury, przy negatywnej opinii Ministerstwa Finansów, jest wadliwa – utrwaliło się orzecznictwo, które umożliwia unikanie opodatkowania całych nieruchomości, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, jeśli znajduje się na nich nawet bardzo mały fragment infrastruktury kolejowej (np. bocznica dojazdowa do sklepu, magazynu czy fabryki, zajmująca mniej niż 1% powierzchni działki).

Negocjacje w tej sprawie na forum Komisji Wspólnej Rządu i ST, przeciągane przez resort infrastruktury, zakończyły się niepowodzeniem. Dlatego Prezes Związku doprowadził do podjęcia stosownej inicjatywy legislacyjnej w tej sprawie przez Senat. Projekt został już skierowany do Sejmu.

5. Konferencje, opracowania
– wymiana doświadczeń w zarządzaniu miastami

Konferencje

Seminarium w Senacie – Stan finansów JST

2 marca 2020 r. odbyła się debata na temat stanu finansów samorządowych, zorganizowana przez senacką Komisję Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej oraz Związek Miast Polskich.

Seminarium w Senacie – Stan finansów JST, 2 marca 2020 r.

Podczas spotkania przedstawiciel ZMP zaprezentował ***Raport o stanie finansów samorządowych***. Eksperci przypomnieli dwie podstawowe zasady, na których powinien być oparty system finansów gmin, powiatów i województw: adekwatność zasilania finansowego JST do zakresu zadań oraz stabilność finansów JST. Po dyskusji przedstawiono projekty i założenia rozwiązań ustawowych, które powinny sprzyjać lepszej realizacji tych zasad.

Debata zapoczątkowała proces legislacyjny przygotowanych przez ZMP konkretnych projektów ustaw, które prezes Związku, senator Zygmunt Frankiewicz wnosi pod obrady Senatu.

Więcej

Konferencja w Senacie w 30. rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym (problemy ustrojowe ST)

10 marca 2020 r. w Senacie odbyła się konferencja „30. rocznica uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym". Zorganizowała ją Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej we współpracy ze Związkiem Miast Polskich, aby upamiętnić uchwalenie 8 marca w 1990 r. – z inicjatywy Senatu I kadencji – pierwszej ustawy samorządowej.

Konferencja w Senacie w 30. rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym, 10 marca 2020 r. Fot. www.senat.gov.pl

Senator Zygmunt Frankiewicz, przewodniczący Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej i prezes Związku Miast Polskich, podsumował 30 lat samorządności w Polsce. Ocenił, że ustrój samorządowy w Polsce jest stabilny, ale wymaga zmian, m.in. uchwalenia nowej ustawy o dochodach JST. Zdaniem senatora, bieżąca sytuacja samorządu terytorialnego to „kryzys finansowy w szczycie koniunktury". ***Samorząd oczekuje rekompensat za utracone dochody, stosowania zasady pomocniczości, decentralizacji, finansowania***

adekwatnego do kosztów usług publicznych, uporządkowania kwestii dotyczących planowania przestrzennego, zmiany systemu gospodarowania odpadami – wyliczał senator Zygmunt Frankiewicz.

Konferencja stała się okazją do złożenia na ręce przewodniczącego Komisji kolejnych projektów ustaw przygotowanych przez Związek, tym razem dotyczących spraw ustrojowych (kadencyjność, zniesienie zakazu łączenia mandatu samorządowego z mandatem senatora, gwarancje samodzielności JST w zakresie zadań własnych w ustawach ustrojowych – klauzula generalna).

Udział w konferencji wzięli europosłowie Jerzy Buzek i Jan Olbrycht oraz senator I kadencji, Jerzy Stępień.

Więcej

Kongres Obywatelski – Warszawa

Jaka Polska wobec wyzwań przyszłości? – pod tym hasłem odbył się 17 października 2020 r. w formule online XV Kongres Obywatelski.

Tematem przewodnim tegorocznego Kongresu Obywatelskiego były wyzwania przyszłości. Jak im sprostać? Jakie wysiłki powinniśmy podjąć w tym kierunku? Czego nam dziś w tym kontekście brakuje?

Tegoroczny Kongres Obywatelski otworzyła debata pt. „Państwo – biznes – społeczeństwo, ***razem wobec wyzwań przyszłości". Podczas Kongresu odbyły się trzy sesje tematyczne:***

Siła technologiczna – czyli polskie być albo nie być?

Siła lokalności dla budowy Europejskiego Zielonego Ładu

Polskie miasta wobec wyzwań przyszłości (pod patronatem Związku).

Więcej

Samorządowe Forum Kapitału i Finansów w Katowicach

30 października 2020 r. odbyła się w formule online II część osiemnastej edycji Samorządowego Forum Kapitału i Finansów, organizowanego co roku przez wydawnictwo Municipium.

Podczas Forum Związek Miast Polskich zorganizował w ramach Forum Rozwoju Lokalnego (FRL) jedenaste już seminarium z cyklu ***„Uruchomienie endogennych potencjałów warunkiem rozwoju małych i średnich miast w Polsce".*** Tym razem tematem spotkania były ***„Instrumenty i narzędzia wspierające rozwój – aspekty finansowe i instytucjonalne"***.

Trzy inne panele ZMP dotyczyły:

- Propozycji działań lokalnych w ramach Krajowego Planu Odbudowy,
- Raportu OECD o stanie samorządu terytorialnego w Polsce i narzędzi samooceny rozwoju instytucjonalnego JST,
- Aktualnego stanu i prognozy finansów miast po III kwartałach – prace nad budżetem na 2021 r.

Więcej

Konferencje ABRYSU

27 października 2020 r. redakcja miesięcznika „Przegląd Komunalny" zorganizowała konferencję online „**Gospodarowanie mieniem**", nad którą patronat objął Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz Związek Miast Polskich.

Podczas konferencji rozmawiano o tym, jakie są problemy i jak gminy mogą aktywnie zarządzać mieniem oraz jakie są instrumenty wspierające i formy finansowania przedsięwzięć z tego zakresu. Mówiono o tym, jak usprawnić proces zarządzania mieniem, jak efektywnie planować koszty i przychody gminy w tym obszarze, ale też jak przez to dbać o środowisko i zdrowie mieszkańców; jak w praktyce podnieść efektywność wykorzystania mienia komunalnego. Zaprezentowano sprawdzone rozwiązania polskich miast, które prowadzą aktywną politykę zarządzania majątkiem komunalnym. Przedstawiono ponadto formy finansowania przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji, nowości technologiczne wspierające JST w gospodarce nieruchomościami oraz zaawansowane narzędzia GIS wspierające zarządzanie gminą w obszarze gospodarki nieruchomościami, a także efektywne narzędzia informatyczne wspomagające zarządzanie mieniem gminy.

Opracowania

Najważniejszym opracowaniem, przygotowanym przez Biuro Związku w 2020 roku, był **Raport o stanie finansów JST.** Raport – w przeciwieństwie do opracowań rządowych, które koncentrują się na bardzo dobrej w ostatnich latach dynamice wzrostu dochodów własnych JST – zwraca uwagę na jeszcze szybszy wzrost wydatków bieżących, spowodowany wzrostem kosztów realizacji zadań (energia, materiały, usługi, koszty pracy). Akcentujemy ubytki w dochodach z udziałów JST w podatku PIT, spowodowane przez zmiany ustawowe z lipca 2019 r. Podkreślamy druzgocące dla finansów gmin i powiatów, szybko rosnące niedofinansowanie oświaty.

Raport kończy się konkluzjami, na podstawie których sformułowane zostały postulaty:

W poczuciu odpowiedzialności za dalszy los najbardziej udanej z polskich reform ustrojowych, za utrzymanie zdolności kreowania przedsięwzięć rozwojowych, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców gmin, miast, powiatów i regionów, oczekujemy, że zostanie zagwarantowane:

a) zrekompensowanie ubytków we wpływach JST z udziałów w podatku PIT,
b) zastąpienie odgórnie rozdawanych dotacji celowych na zadania własne (fundusz drogowy, fundusz inwestycji lokalnych) obiektywnym mechanizmem wspierania rozwoju lokalnego, np. w postaci części rozwojowej subwencji ogólnej),
c) zwiększenie wydatków budżetu państwa na edukację i ochronę zdrowia tak, aby zmniejszyć obciążenie społeczności lokalnych skutkami rosnącego niedoszacowania części oświatowej subwencji ogólnej oraz niedofinansowania ochrony zdrowia przez NFZ.

Należy również w pełni pokrywać koszty realizacji zadań zleconych z zakresu administracji rządowej oraz przestrzegać zasady przekazywania wystarczających środków na nowe zadania, rozumiane także jako zwiększenie zakresu czy podnoszenie wymagań dla zadań już realizowanych.

Raport został przedstawiony w listopadzie ub.r. w Senacie. Jest m.in. podstawą do uzasadnienia senackiego projektu ustawy o rekompensacie ubytków w dochodach JST w podatku PIT.

Innym ważnym opracowaniem, które przygotował Związek Miast Polskich w ramach projektu z udziałem polskich i norweskich związków zawodowych, jest raport pt. ***Stan wiedzy o samorządowym rynku pracy***. To po 6 latach druga taka publikacja, stanowiąca szeroki zasób informacji i danych o zatrudnieniu w sektorze samorządowym. Nie istnieją na ten temat żadne inne opracowania.

Poza tym zostały opracowane projekty ustaw, skierowane do Senatu RP, o których mowa w innych częściach sprawozdania.

Forum Rozwoju Lokalnego

Forum Rozwoju Lokalnego to zintegrowany pakiet działań służących promocji podejścia oraz narzędzi zrównoważonego rozwoju lokalnego. Działania są prowadzone w ramach realizowanego przez Związek projektu predefiniowanego, który jest częścią Programu „**Rozwój lokalny**".

Idea Forum Rozwoju Lokalnego opiera się na bezpośredniej pracy z miastami, seminariach i warsztatach, ogólnopolskich konferencjach, sieciach wymiany doświadczeń, a także na upowszechnianiu produktów i narzędzi rozwoju lokalnego.

Wiosną 2020 r. Forum Rozwoju Lokalnego rozpoczęło cykl otwartych seminariów online dla przedstawicieli miast (formalnie małych i średnich) pod nazwą «URUCHOMIENIE ENDOGENNYCH POTENCJAŁÓW WARUNKIEM ROZWOJU MAŁYCH I ŚREDNICH MIAST W POLSCE». Seminaria są poświęcone zasobom miast, które można uruchomić i lepiej wykorzystać do rozwoju lokalnego.

Dzięki udziałowi w seminariach miasta mogą:

- lepiej identyfikować i aktywizować zasoby i czynniki rozwoju lokalnego,
- wzmacniać umiejętności kierowania polityką rozwoju miasta,
- wymieniać się wiedzą z innymi miastami stojącymi przed podobnymi wyzwaniami.

Do końca 2020 odbyło się 14 edycji Forum Rozwoju Lokalnego. Seminaria są dostępne dla zarejestrowanych uczestników w formacie ClickMeeting oraz transmitowane na Facebooku. W ub.r. wzięło w nich udział **3969 osób**.

Prelegentami podczas seminariów było: 11 osób reprezentujących instytucje centralne, 63 ekspertów oraz 61 przedstawicieli z 53 miast (samorządowcy, szefowie podmiotów komunalnych i pracownicy urzędów miast).

Uruchomiliśmy stronę internetową Forum (**www.forum-rozwoju-lokalnego.pl**), na której są dostępne materiały i prezentacje z seminariów oraz liczne inne publikacje i opracowania, w tym: 131 prezentacji, 98 opisów dobrych praktyk z naszych miast, 7 felietonów autorskich ekspertów ZMP, 36 publikacji zewnętrznych, dotyczących rozwoju lokalnego. Na bieżąco publikujemy aktualności o Forum, także na naszej głównej stronie internetowej **www.miasta.pl**.

Stronę internetową Forum, uruchomioną 26 października 2020 r., odwiedziło dotąd ponad 2300 osób, które otworzyły ponad 8300 podstron.

Narzędzia wspomagające zarządzanie rozwojem miast

Jednym z powodów angażowania się ZMP w projekty jest możliwość wypracowania narzędzi wspierających zarządzanie rozwojem i dostarczanie usług swoim mieszkańcom. W r. 2019 powstała wersja rozwojowa Systemu Analiz Samorządowych (SAS) – w postaci stale rozbudowywanego Monitora Rozwoju Lokalnego (MRL) (**https://systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego**), który umożliwia **analizę potencjału rozwoju gmin** oraz przegląd podstawowych wskaźników w oparciu o statystykę publiczną i dane Ministerstwa Finansów – poprzez porównanie zestawu wskaźników dla miasta ze średnią w grupie podobnych miast w układzie zmian na przestrzeni ostatnich 5 lat. Taki układ informacji obrazuje kluczowe procesy rozwojowe danego miasta w zestawieniu z miastami o podobnych cechach, funkcji i często konkurujących ze sobą o mieszkańców i inwestorów, a jednocześnie pozwala śledzić przebieg tych procesów we własnym mieście z roku na rok – poprzez łatwiejszą analizę własnych danych w jednym miejscu.

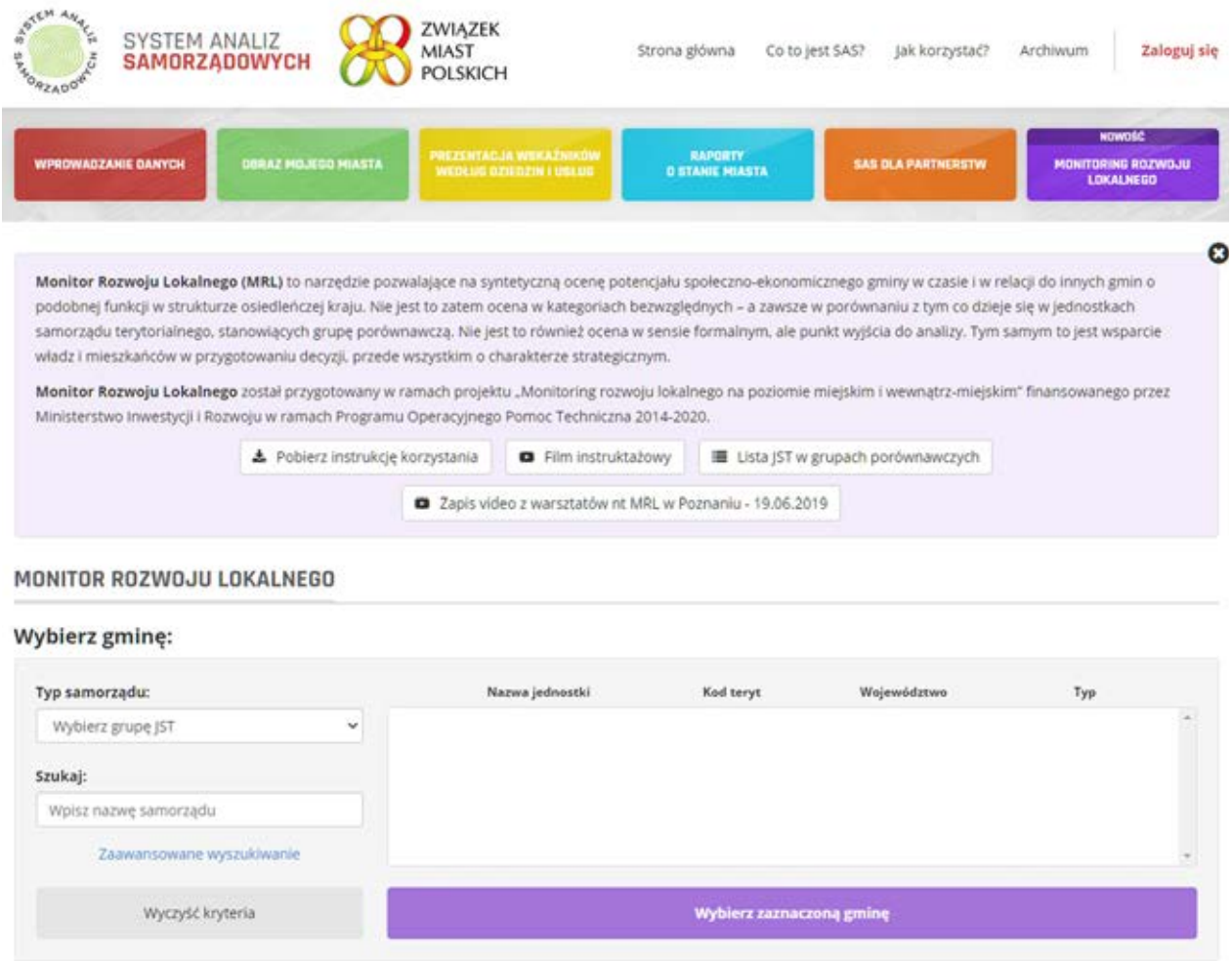

Inny portal w ramach MRL (**https://monitor.miasta.pl**) pozwala na analizę ciągów danych dla danego miasta dotąd niedostępnych w statystyce publicznej, a pozyskanych przez

ZMP właśnie poprzez realizację projektu norweskiego – np. dane o strukturze dochodów oraz podatków mieszkańców i firm z własnego terenu z bazy POLTAX, dane o zarobkach i zatrudnieniu mieszkańców na podstawie ZUS i KRUS, szczegółowe dane o zmianach demograficznych i migracjach własnych mieszkańców, a także porównawcze dane o gospodarce finansowej miast. W tej chwili są to dane dla 255 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, a od połowy marca br. dane te będą dostępne dla wszystkich miast i gmin w Polsce. Pozwoli to burmistrzom miast śledzić te szczegółowe parametry zarówno dla swojego miasta, jak i u sąsiadów z otaczających gmin wiejskich. Wszystkie portale z grupy MRL pozwalają lepiej monitorować z roku na rok sytuację w mieście, diagnozować **rzeczywiste zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej** w porównaniu z podobnymi miastami i w ten sposób bardziej rzetelnie planować – w szybko zmieniającej się sytuacji – w oparciu o aktualne dane. Portale są obecnie rozwijane i będą corocznie aktualizowane.

Ważnym źródłem wiedzy do stałego monitoringu sytuacji są **badania opinii mieszkańców**. W ramach kolejnych projektów rozwijamy i doskonalimy metodę badania opinii mieszkańców, młodzieży kończącej edukację na poziomie średnim, przedsiębiorców oraz lokalnych liderów – w oparciu o system ankiet online administrowany przez Biuro ZMP. Jest on dostępny dla wszystkich chętnych miast członkowskich, którym możemy założyć bezpłatne konta w naszym systemie ankietowym do własnego wykorzystania do badań swoich mieszkańców.

Realizując przedsięwzięcia finansowane zewnętrznie (projekt predefiniowany w ramach Programu „Rozwój Lokalny" dla miast ze środków EOG, oraz projekt Centrum Wsparcia Doradczego dla partnerstw samorządowych ze środków POPT), staramy się wypracować użyteczny i praktyczny **standard procesu planowania strategicznego** nakierowanego na wykorzystanie wewnętrznych (endogennych) potencjałów rozwoju, w tym szczególnie kluczowych obecnych oraz przyszłych produktów miasta, wokół których można budować rozwój i integrować działania lokalnych partnerów gospodarczych i społecznych. Miasta uczestniczące w tych projektach testują autorskie podejście wypracowane przez ekspertów, które wkrótce będzie szerzej opisane i udostępnione członkom ZMP.

Elementem wspomagającym przygotowanie strategii i programów rozwoju jest też metoda analizy przyszłych skutków planowanych do realizacji projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych z punktu widzenia utrzymania równowagi wydatków bieżących w latach przyszłych, co ma szczególne znaczenie wobec malejącej w większości miast nadwyżki operacyjnej, przy jednoczesnej konieczności obsługi i spłaty zadłużenia zaciąganego w celu sfinansowania wkładu własnego.

6. Projekty na rzecz miast
– z udziałem wielu miast

Ważnym kierunkiem działań na rzecz wzmacniania kompetencji i wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami są **projekty**, na które pozyskujemy **środki z innych źródeł niż składki członkowskie**. Ich wielkość od 2019 r. znacznie przekracza wpływy ze składek. Podejmując projekty, kierujemy się kilkoma generalnymi zasadami:

- projekty są **adresowane do miast lub do ich przedstawicieli** (burmistrzów, radnych i pracowników); uczestniczą w nich dziesiątki miast i setki osób;
- tematy projektów dotyczą **zagadnień istotnych dla miast**, wspierając je w rozwiązywaniu lokalnych problemów (planowanie rozwoju w miejskich obszarach funkcjonalnych, planowanie finansów miast, podnoszenie jakości lokalnych usług publicznych i zarządzania itp.);
- sposób realizacji projektów umożliwia **oszczędności dla Związku**, to znaczy pozwala sfinansować część działań statutowych Związku.

Oprócz projektów rozpoczętych w latach poprzednich, w roku 2019 rozpoczęliśmy realizację trzeciego już projektu predefiniowanego, finansowanego z Mechanizmu Finansowego EOG („projektu norweskiego").

Inne formy wymiany doświadczeń to przede wszystkim **posiedzenia komisji problemowych** Związku oraz **konferencje, warsztaty, wizyty studyjne**, których Związek jest organizatorem lub współorganizatorem. W roku 2020 były to przede wszystkim wydarzenia organizowane w ramach projektów, w większości w formule online.

Udzielamy też **patronatu** różnym konferencjom, zapraszając miasta członkowskie do udziału w nich (na preferencyjnych warunkach). Najważniejsze spośród tych z roku 2020 to: Kongres Obywatelski oraz Samorządowe Forum Kapitału i Finansów.

Stopień zaangażowania miast w realizowane przez Związek projekty obrazuje poniższa mapa:

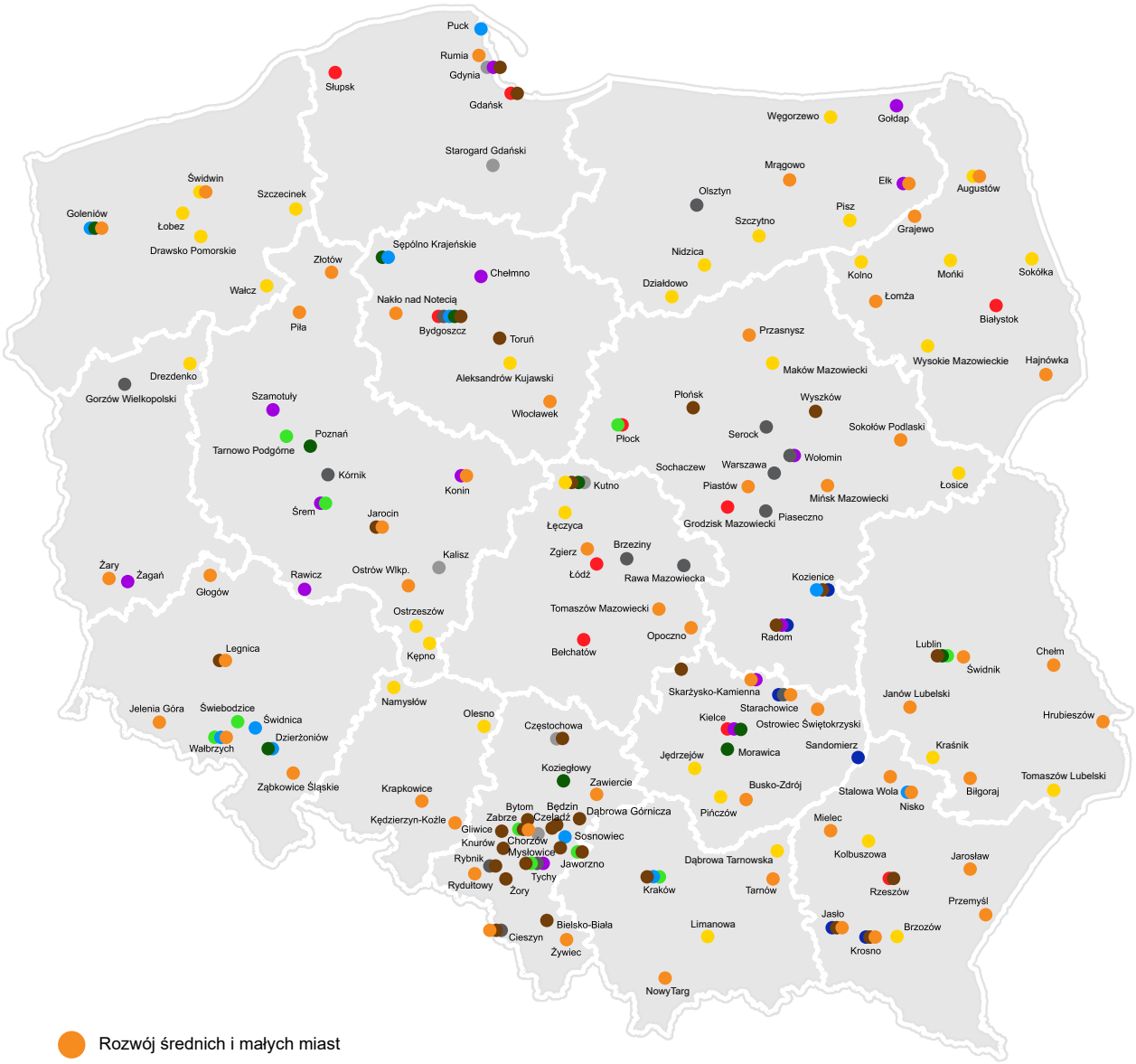

- Rozwój średnich i małych miast
- Rozwój małych miast
- Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym - I etap
- Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym - II etap
- Zarzadzanie oświatą
- Samorządowy rynek pracy
- Wsparcie przedsiębiorczości rodzinnej
- Monitoring usług publicznych
- Zarzadzanie usługami lokalnymi – nowa jakość
- Nowa jakość w zamówieniach publicznych - I etap
- Nowa jakość w zamówieniach publicznych - II etap

Rozwój małych i średnich miast – projekt predefiniowany

W latach 2019-2024 Związek Miast Polskich realizuje największy w Polsce projekt szkoleniowo-doradczy dla samorządów pod nazwą **„Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju" – będący częścią Programu „Rozwój Lokalny"**. Projekt ma przyczynić się do poprawy sytuacji miast uznanych za ośrodki z najtrudniejszą sytuacją społeczno-gospodarczą w kraju.

Miasta uczestniczące w projekcie predefiniowanym nie tylko będą miały do dyspozycji środki finansowe (102 mln euro), ale także znacząco zwiększą swoją zdolność do efektywnego programowania i skutecznego wdrażania lokalnych polityk rozwojowych. W ten sposób będą mogły w pełni wykorzystać potencjał interwencji publicznej oferowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Spotkanie w Warszawie z przedstawicielami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, ekspertami i doradcami ZMP oraz Instytutu Rozwoju Miast i Regionów oraz Norweskiego Związku Władz Regionalnych i Lokalnych rozpoczęło starania 54 miast o finansowanie ich rozwoju.

Budżet tego programu wynosi 117 mln euro, z czego **102 mln euro będą przeznaczone na projekty rozwojowe dla miast**. Pieniądze na rozwój polskich miast pochodzą w 85% ze środków funduszy norweskich i funduszy EOG na lata 2014–2021 oraz w 15 % – z budżetu państwa.

W okresie od stycznia do października 2020 zespół doradców ZMP wspomagał 54 miasta biorące udział w II etapie konkursu grantowego, w tym 38 miast członkowskich, w przygotowaniu Planów Rozwoju Lokalnego i Planów Rozwoju Instytucjonalnego.

Pomoc objęła wsparcie w zakresie aktualizacji i pogłębienia diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej (z wykorzystaniem Monitora Rozwoju Lokalnego i zestawu danych z POLTAX, ZUS i KRUS), szerokie badania opinii młodzieży i przedsiębiorców, pomoc w określeniu kierunków miast i priorytetów działań (tzw. nowej ścieżki rozwoju) oraz w opracowaniu pakietów przedsięwzięć i ich ocenie pod względem stosowania pomocy publicznej, a także analizę finansową i analizę ryzyka. Efektem końcowym pracy miast było przygotowanie Kompletnych Propozycji Projektów i formalnych wniosków aplikacyjnych. Pomoc doradców zatrudnionych w ramach projektu przez ZMP była wysoko oceniona przez miasta. Wartość łączna projektów, które składały się na złożone w konkursie wnioski, przekroczyła 2,1 mld zł ze środków EOG. W wyniku konkursu wybrane będą projekty złożone przez ok. 15 miast na kwotę nie wyższą niż 450 mln zł.

Komponent współpracy pomiędzy ZMP a Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) pt. *„Lepsze zarządzanie, planowanie i dostarczanie usług w jednostkach samorządu lokalnego w Polsce*”, ma na celu dostarczenie w Programie „Rozwój Lokalny” know-how oraz rekomendacji ze strony zewnętrznej organizacji międzynarodowej w zakresie efektywności prowadzenia polityki rozwoju oraz wzmacniania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu lokalnego w Polsce. Od stycznia do maja 2020 r. odbyły się 4 kilkudniowe wywiady pogłębione w 9 JST oraz z udziałem przedstawicieli instytucji centralnych. Opracowywane przez OECD narzędzie samooceny stanu rozwoju instytucjonalnego, po dwukrotnych warsztatach z udziałem m.in. przedstawicieli 54 miast biorących udział w Programie RL, zostało przez tę organizację przedstawione w ostatecznej wersji w IV kwartale 2020 r. 17 grudnia odbyło się seminarium FRL poświęcone promocji wypracowanego narzędzia. Od września do grudnia przeprowadzono 2 tury konsultacji Raportu „Lepsze zarządzanie, planowanie i dostarczanie usług w jednostkach samorządu lokalnego w Polsce”, w którym OECD przedstawi stan zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego szczebla lokalnego w Polsce oraz zestaw rekomendacji dotyczących tej sfery. Prace nad Raportem będą kontynuowane w I połowie 2021 r.

Współpraca bilateralna

Realizując komponent współpracy dwustronnej z państwami-darczyńcami, Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) z pomocą ZMP zorganizował 4 wizyty studyjne w Norwegii dla 69 przedstawicieli miast: dwie tradycyjne i dwie w formule online. Dodatkowo, eksperci norwescy brali udział w seminariach FRL i DiverCity4, a KS przygotował przewodnik po współpracy dwustronnej dla gmin norweskich i polskich, które pomogą JST w odpowiednim przygotowaniu szczegółów współpracy po rozstrzygnięciu konkursu grantowego.

Wsparcie przedsiębiorczości rodzinnej

Projekt był realizowany od 1 lipca 2018 do 30 czerwca 2020 wspólnie ze Stowarzyszeniem Inicjatywa Firm Rodzinnych, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. W wyniku realizacji projektu powstaje 7 lokalnych centrów kompetencji rozwoju firm rodzinnych (LCK) w 7 miastach na terenie Polski.

Kluczowym założeniem projektu była ścisła współpraca partnerów lokalnych – władz miasta i lokalnych firm rodzinnych, tak aby wypracowany system wsparcia dla firm był stały i skuteczny. Projekt miał na celu rozwój współdziałania partnerów lokalnych – władz miasta

i środowiska lokalnych firm rodzinnych w celu poprawy efektywności działań na rzecz firm rodzinnych w krytycznych dla ich rozwoju obszarach:

- poprawa efektywności prowadzenia firm rodzinnych,
- przekazywanie kompetencji prowadzenia przedsiębiorstwa z pokolenia na pokolenie,
- wsparcie trwałości i konkurencyjności FR z uwzględnieniem specyfiki ich działania,
- upowszechnienie wiedzy nt. sposobów pomiaru zysku ekonomicznego,
- wsparcie skutecznych procesów sukcesyjnych,
- wykorzystanie analizy ryzyka w przedsiębiorstwach rodzinnych.

Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym (2)

Projekt realizowany jest przez Fundację Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia" (lider projektu), Pracownię Zrównoważonego Rozwoju i Związek Miast Polskich. Głównym celem projektu jest wsparcie gmin merytorycznie przygotowując je do **przeprowadzenia konsultacji społecznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub studium** przy aktywnym udziale mieszkańców. Na realizację konsultacji przekazane zostaną granty w wysokości ok. 20 tys. zł. W projekcie uczestniczy 21 miast i gmin, z czego 15 miast to członkowie ZMP.

Zarządzanie oświatą (2)

Projekt realizowany jest przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach Działania 2.18 POWER. Związek Miast Polskich uczestniczy w tym przedsięwzięciu, jako partner ORE, który ma zapewnić zgodność podejmowanych w projekcie działań z uwarunkowaniami i rzeczywistymi potrzebami praktyków samorządowych. Głównym celem obecnego etapu projektu jest przygotowanie kadry JST oraz dyrektorów szkół i placówek w zakresie zarządzania kryzysowego oraz zarzadzania edukacją w formie zdalnej. W projekcie uczestniczy 14 gmin miejskich i miejsko-wiejskich (z czego 12 to miasta członkowskie ZMP), 3 gminy wiejskie i 6 powiatów.

Zarządzanie usługami lokalnymi – nowa jakość

Projekt realizowany był od 1 stycznia 2019 roku do 29 czerwca 2020 roku w partnerstwie z miastami członkowskimi ZMP: Jasło, Kozienice, Krosno, Radom, Sandomierz, Starachowice oraz partnerem merytorycznym, w ramach programu POWER 2.18.

Bezpośrednim celem projektu było: wdrożenie szeregu rozwiązań (doradczych oraz w zakresie IT), poprawiających jakość usług administracyjnych istotnych dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz zwiększenie kompetencji pracowników miast, którzy te usługi świadczą.

Działania projektu dotyczyły 2 obszarów: funkcjonowania systemu podatków i opłat lokalnych oraz usług w obszarze zarządzania nieruchomościami.

Efektem tych działań było stworzenie lepszych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w 6 miastach. W ramach projektu przeprowadzono szkolenia w zakresie doskonalenia kompetencji kadr, wdrożono rozwiązania zarządcze oraz zakupiono sprzęt IT i aplikacje, w tym nowoczesne systemy archiwizacji dokumentów i integracji rozwiązań w zakresie obsługi podatkowej i zarządzania nieruchomościami.

System Monitorowania Usług Publicznych

Wraz z GUS, MSWiA oraz Związkiem Powiatów Polskich (w I etapie także Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów) budujemy System Monitoringu Usług Publicznych (SMUP). Jest to projekt systemowy w ramach programu POWER 2.18. W etapie 1 (2017–19) partnerzy, w tym ZMP, przeanalizowali 6 obszarów usług publicznych o charakterze administracyjnym i technicznym oraz przygotowali wskaźniki do ich analizy. Usługi te obejmują ponad 30% budżetów samorządowych. W etapie 2 (od kwietnia 2019 r.) rozpoczęto prace nad analizą trzech obszarów usług publicznych o charakterze społecznym: edukacji, lokalnej polityki społecznej oraz kultury i rekreacji (co łącznie stanowi ok 85% wydatków JST). W pracach uczestniczą także przedstawiciele 31 JST, którzy – biorąc udział w grupach wymiany doświadczeń (GWD) – opiniują wypracowywane dokumenty, w tym definicje wskaźników i ocenę ich użyteczności. Równocześnie realizowane są dwa zadania. ZMP oraz partnerzy kontynuują współpracę z MF nad wariantami dostosowania klasyfikacji budżetowej do potrzeb rejestracji kosztów usług. Przedstawiciele ZMP biorą udział w opracowaniu modelu elektronizacji sprawozdawczości, do jakiej są zobowiązane JST. SMUP, prezentujący dane o usługach we wszystkich gminach i powiatach, będzie na portalu GUS od 1 września 2021 r. (PROJEKTY NA RZECZ MIAST). Celem projektu jest wdrożenie – poprzez udostępnianie w domenie smup.gov.pl – systemu monitorowania usług publicznych, gdzie każda JST w kraju będzie mogła porównać swoje usługi dostarczane mieszkańcom pod względem efektywności kosztowej, dostępności, ilości i wymiaru jakościowego, z usługami dostarczanymi przez inne jednostki. Wdrożenie projektu zakłada radykalne zwiększenie użyteczności danych statystyki publicznej do zarządzania miastami, z równoczesnym uproszczeniem sprawozdawczości.

System Analiz Samorządowych / Monitoring Rozwoju Lokalnego

Od roku 1999 Związek prowadzi własny monitoring (SAS), korzystając z danych dostępnych w statystyce publicznej i administracyjnej. Biuro Związku aktualizuje każdego roku bazę danych o miastach. Za pośrednictwem internetu zgromadziliśmy dane za 2018 r. System Analiz Samorządowych umożliwia dokonywanie porównań z innymi miastami, przy użyciu wielu wskaźników pozwalających na ocenę nakładów, efektów i efektywności usług. System jest dostępny na stronie: **http://www.systemanaliz.pl**. Nowym narzędziem, uruchomionym dla miast w r. 2019, pozwalającym na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji, jest Monitor Rozwoju Lokalnego. Stanowi wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym. Monitor pozyskuje dane z Banku Danych Lokalnych GUS oraz z Ministerstwa Finansów.

Zawiera gotowy zestaw wskaźników. Aktualnie budujemy nową wersję Monitora, która czerpie dane także z innych zasobów administracyjnych (m.in. z POLTAXu,). Pozwala ona na budowanie własnych grup porównawczych, a w przyszłości umożliwi też tworzenie innych niż z góry zdefiniowane wskaźników z zawartych w nim danych. Nowe dane dotyczą m.in. aktywności ekonomicznej mieszkańców i przedsiębiorstw, demografii, rynku pracy. Jest on dostępny na stronie: **https://monitor.miasta.pl**, na razie dla 255 miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, ale do połowy marca br. obejmie on wszystkie jednostki samorządu w Polsce. **Narzędzie to jest cały czas aktualizowane, rozbudowywane o różne funkcje i wykorzystywane przez ekspertów w projekcie predefiniowanym oraz w Centrum Wsparcia Doradczego.**

Rozwój małych miast (Centrum Wsparcia Doradczego)

Celem projektu jest wzmocnienie sprawności administracyjnej JST na obszarach zmarginalizowanych (część miast małych wraz z otaczającymi je gminami wiejskimi – zgodnie z „listą Prof. P. Śleszyńskiego"), w tym poprawa ich zdolności do zarządzania strategicznego oraz inicjowania i realizacji kompleksowych przedsięwzięć rozwojowych, w partnerstwie społeczno-gospodarczym i z sąsiednimi samorządami. Dzięki trójstronnej formule projektu CWD, wspólnie z samorządami lokalnymi, urzędami marszałkowskimi i Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej opracowane zostaną wspólne strategie terytorialne dla 38 partnerstw JST z obszarów zmarginalizowanych w 15 województwach. Dzięki doradztwu w CWD JST działające w partnerstwie przygotują się do skutecznego pozyskania zewnętrznego finansowania na wypracowane projekty podnoszące jakość życia mieszkańców. Projekt jest realizowany w okresie IX 2020-III 2022.

Samorządowy rynek pracy (Schematy Dialogu Społecznego dla Godnej Pracy)

Projekt realizowany jest od marca 2020 r. w partnerstwie z Komisją Krajową NSZZ „Solidarność", Norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) oraz Norweskim Związek Pracowników Komunalnych (Fagforbundet), finansowany ze środków Innovation Norway.

Ogólnymi celami projektu są: poprawa jakości dialogu społecznego w sektorze publicznym na poziomie lokalnym w Polsce poprzez identyfikację i rozwój metod wspierających dialog społeczny w tym sektorze, a także rozwój komunikacji. Mimo wyjątkowej sytuacji pandemicznej udało się przeprowadzić konkurs „Samorządowy Lider Zarządzania 2020 Samorząd jako Pracodawca. Dialog Społeczny dla Godnej Pracy" oraz podsumowującą go konferencję online 23 września, w której udział wzięło ponad 50 osób. Laureatami konkursu w kategorii ***Rozwiązania dotyczące formalnego wymiaru stosunków pracowniczych w instytucjach samorządowych wypracowane między pracodawcami a związkami zawodowymi i radami pracowników – partnerami dialogu społecznego na poziomie lokalnym*** zostali: I miejsce – Urząd Gminy Tarnowo Podgórne, II miejsce – powiat Nowy Targ. Natomiast w II kategorii ***Rozwiązania dotyczące budowy kultury organizacyjnej sprzyjającej kształtowaniu dobrych relacji międzyludzkich i motywującej atmosfery pracy w instytucjach samorządowych*** zwyciężył Urząd Miasta Lublina, a na II miejscu znalazł się Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej. Wyróżnienia w konkursie otrzymały również: Urząd Miasta

Krakowa oraz Urząd Miejski w Zabrzu. Ze względu na sytuację pandemiczną wizyta studyjna do Norwegii, będąca nagrodą dla zwycięzców konkursu, została przełożona na wiosnę lub jesień 2021 r.

W ramach projektu powstał także raport – publikacja „Samorząd terytorialny a związki zawodowe – uwarunkowania, możliwości, perspektywy prowadzenia dialogu społecznego" z obszerną częścią przygotowaną przez ZMP pt. „***Stan wiedzy o samorządowym rynku pracy***".

Krajowy Punkt Kontaktowy Programu URBACT

Krajowy Punkt Kontaktowy URBACT jest prowadzony we współpracy z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Funduszy i Polityki Regionalnej). Jego zadaniem jest wspieranie miast polskich, realizujących projekty w transnarodowych sieciach programu URBACT III oraz organizowanie konferencji i spotkań dotyczących programu, jak również rozpowszechnianie wiedzy zgromadzonej w ramach działań projektowych.

7. Współpraca z miastami i mediami w zakresie informacji i public relations

Działania informacyjne związane z czasem epidemii

Związek od początku epidemii COVID-19 informował miasta o podjętych działaniach legislacyjnych, dotyczących ważnych dla JST aktów prawnych, powstających w związku z przeciwdziałaniem skutkom pandemii (zakładka – **Epidemia koronawirusa – legislacja** – **http://www.miasta.pl/kategorie-aktualnosci/epidemia-koronawirusa-legislacja**), a także wspomaga miasta w wymianie doświadczeń, publikując każdego dnia – w specjalnie do tego stworzonych zakładkach – ogłoszenia oraz informacje o rozwiązaniach krajowych i zagranicznych, które pomagają przetrwać ten trudny czas mieszkańcom, nie wychodząc z domu (zakładki **Miasta wobec epidemii** – http://www.miasta.pl/aktualnosci/miasta-wobec-epidemii i **Epidemia koronawirusa – ogłoszenia** – http://www.miasta.pl/aktualnosci/epidemia-koronawirusa-ogloszenia).

Aby jeszcze skuteczniej dotrzeć do mieszkańców miast, nauczycieli i przedsiębiorców ze wskazówkami, inspiracjami oraz przykładami efektywnej pomocy, realizując w praktyce przesłanie „Jedno dla wszystkich, wszystkie dla jednego", wydaliśmy także specjalny **„Poradnik dla miast"**, który jest dostępny na naszej stronie – https://sites.google.com/view/hdxaks/home.

Staraliśmy się również skutecznie zabiegać o osłonę finansową samorządów w czasie pandemii, dlatego podjęliśmy od kwietnia br. **monitoring stanu finansów miast** za pomocą ankiet, które nadsyłały nam służby finansowe stu kilkudziesięciu miast. **Nasze informacje, które wyprzedzały dane zbierane i publikowane przez resort finansów, były natychmiast publikowane przez media samorządowe oraz niektóre gazety i telewizje ogólnopolskie**. Z danych tych wynika, że – pomimo wyraźnego spadku wydajności niektórych źródeł dochodów własnych – nie doszło do załamania naszych finansów w skali, o jakiej niektórzy włodarze miast mówili wiosną, zwłaszcza w kwietniu. Wciąż największe negatywne skutki dla naszych finansów powodują ubiegłoroczne zmiany w podatku PIT oraz niedoszacowanie subwencji oświatowej. Strona rządowa ocenia stan finansów JST – na tle innych sektorów – jako dobry i nie zamierza uwzględniać naszych postulatów dotyczących zrekompensowania ubytków spowodowanych przez zmiany ustawowe.

Nasz postulat **wsparcia finansowego samorządów**, nagłośniony przez ubiegającego się o reelekcję prezydenta Andrzeja Dudę podczas kampanii wyborczej, został zrealizowany przez rząd RP w postaci „Funduszu Inwestycji Samorządowych". Jego pierwsza część (6 mld zł), przeznaczona dla samorządów lokalnych, została skonstruowana w konsultacji z organizacjami samorządowymi. Podstawą były obiektywne kryteria, a punktem odniesienia – plan wydatków inwestycyjnych z początku roku 2020. Niewątpliwie to wsparcie przyczyniło się do kontynuowania wielu inwestycji.

Niestety późniejsze działania przy rozdysponowaniu drugiej transzy wzbudziły liczne kontrowersje i zrozumiałe rozgoryczenie wielu samorządów.

Obchody 30-lecia JST

Zaprosiliśmy miasta do wspólnego świętowania rocznicy najbardziej udanej z polskich reform, mimo iż przyszło nam ją obchodzić w sytuacji pandemii. Przekazaliśmy miastom logotyp ogólnopolskich obchodów 30-lecia polskiej samorządności. Każde miasto mogło zindywidualizować logo, dodając nazwę swojego miasta. Celem było nie tylko wspólne świętowanie, ale także synergia informacyjna i promocja samorządności pod wspólnym logiem na miejskich nośnikach, w mediach społecznościowych i stronach internetowych: https://www.miasta.pl/aktualnosci/zaproszenie-do-wspolnego-swietowania-obchodow-30-lecia-wyborow-samorzadowych;

26 maja 2020 r. odbyła się debata online ZMP i dziennika ***Rzeczpospolita*** pt. ***„30 lat samorządu terytorialnego. Jaka przyszłość czeka polskie samorządy?”***. Równocześnie ukazało się specjalne wydanie ***Rzeczpospolitej – Życia regionów***, https://www.miasta.pl/aktualnosci/30-lecie-samorzadu-terytorialnego-specjalne-wydanie-zycia-regionow, przygotowane przez Związek.

Zaprosiliśmy również samorządowców na stronę internetową Związku (www.miasta.pl), na której znalazły się materiały przygotowane specjalnie na 30-lecie samorządu terytorialnego – wywiady z samorządowcami, kalendarium 30-lecia polskiego samorządu i Związku Miast Polskich, wspomnienia o ludziach, którzy budowali samorządność w naszym kraju, refleksje współczesnych liderów polskich miast oraz zwiastun filmu dokumentalnego na 30-lecie JST. Film dokumentalny ***1990 – narodziny samorządu*** przygotowany przez Video Studio Gdańsk na zlecenie Związku, ukazał się we wrześniu.

Inne działania informacyjne

Baza źródeł finansowania przedsięwzięć rozwojowych. Udostępniamy naszym miastom członkowskim, przygotowaną przez naszych ekspertów, bazę źródeł finansowania

przedsięwzięć rozwojowych. Są to zebrane w jednym miejscu, w formie pliku Excel, informacje o konkursach i naborach wniosków, dostępnych funduszach z różnych źródeł w wielu różnych dziedzinach. Poszczególne źródła są w naszym środowisku ogólnie znane, ale informacja na ich temat jest rozproszona. Atutem naszego zestawienia jest zebranie tych informacji w jednym miejscu, w prostej, czytelnej formie. Baza jest stale aktualizowana.

Kampania profrekwencyjna. Związek zachęcał miasta do zaangażowania się w kampanię profrekwencyjną przed drugą turą wyborów prezydenckich. Akcja **„Kto głosuje, ten się liczy"** miała zachęcić mieszkańców miast do udziału w głosowaniu w drugiej turze wyborów prezydenckich, która odbyła się 12 lipca. **Zaprosiliśmy wszystkie miasta do pobrania materiałów graficznych kampanii oraz zamieszczenia logotypu i nazwy swojego miasta:** https://www.miasta.pl/aktualnosci/kto-glosuje-ten-sie-liczy.

Cała prawda o samorządach. Rządowy spot, mówiący o dochodach JST jako źródłach sukcesu polskich samorządów, był nierzetelny: przemilczał fakt szybszego niż wzrost dochodów wzrostu wydatków JST. ZMP dopowiedział pominięte fakty, publikując swój kontr-spot: https://www.youtube.com/watch?v=BHechd3PqK0&feature=emb_logo.

Solidarność z miastem członkowskim. Zarząd zaapelował do miast członkowskich Związku o rozważenie możliwości udzielenia pomocy finansowej dla należącego do ZMP miasta Jasła, które zostało dotknięte poważnymi skutkami nawałnic. Szacunkowa kwota strat **tylko w mieniu komunalnym w tym mieście wynosi 42,5 mln zł**. Niesienie takiej pomocy umożliwia art. 10 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 220 ustawy o finansach publicznych.

Nowy serwis internetowy – Forum Rozwoju Lokalnego www.Forum-Rozwoju-Lokalnego.pl. Strona jest platformą wiedzy i praktyki samorządowej. Omawia tematykę z zakresu rozwoju własnych potencjałów gmin i promuje nowe rozwiązania sprzyjające rozwojowi polskich miast. Strona przedstawia konkretne narzędzia przygotowane dla samorządów oraz etapy prac nad modelem zintegrowanego zarządzania rozwojem lokalnym. Pełni funkcję biblioteki dla miast, jest bazą wiedzy i informacji, zawiera rozbudowane repozytorium materiałów video, prezentacji i publikacji.

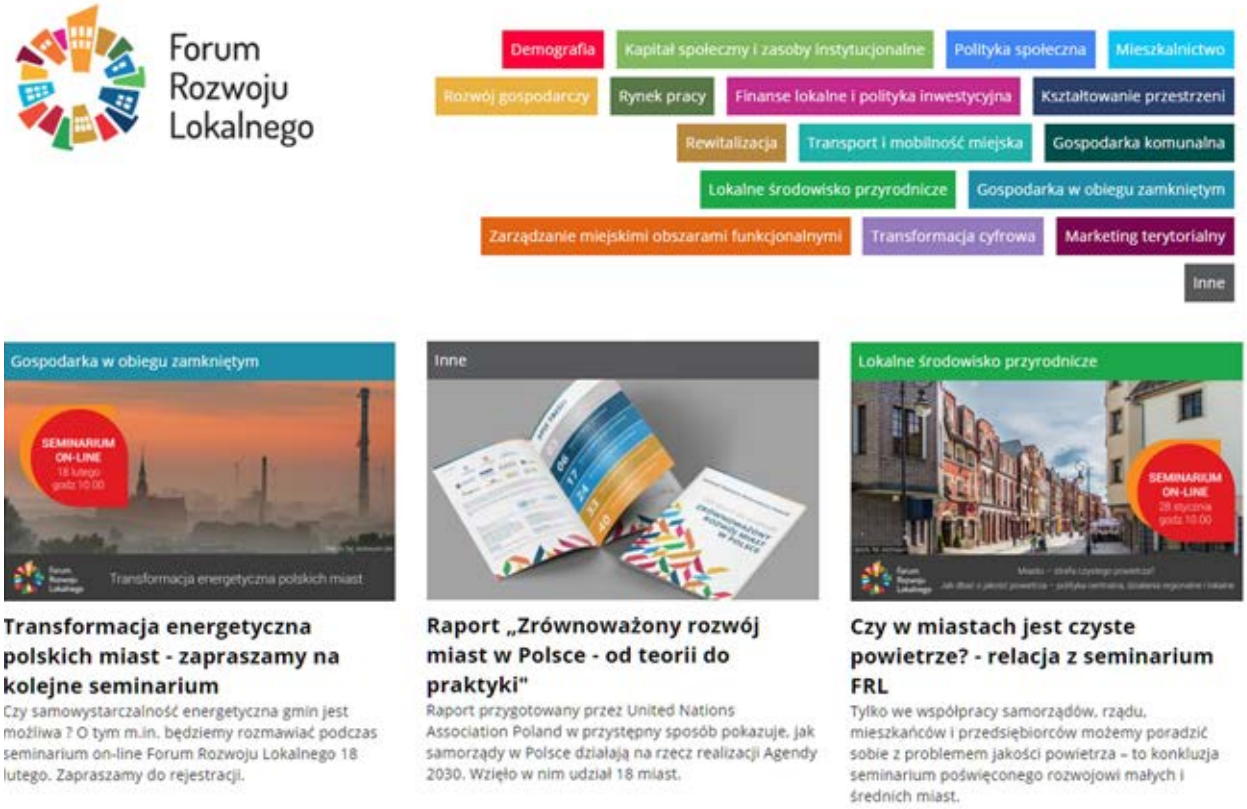

Aktywność informacyjna w liczbach

- **W 2020 r.** było **1495** aktualności na stronie www.miasta.pl, w tym **691 newsów z miast członkowskich** ZMP (w 2019 r. 865 aktualności na stronie ZMP, w tym 435 newsów z miast członkowskich ZMP);
- **10** wydań miesięcznika **„Samorząd Miejski"**;
- W 2020 r. osobną grupę stanowiły wiadomości z kategorii „Miasta wobec epidemii", w której znalazły się **374 newsy**;
- Liczba informacji prasowych – **30**;
- W 2020 r. **portal www.miasta.pl** odwiedziło prawie **145 tys. użytkowników** generując 443 tys. odsłon:
  - 2019 r. – 90 tys. użytkowników, 340 tys. odsłon,
  - 2018 r. – 63 tys. użytkowników, 200 tys. odsłon,
  - 2017 r. – 42 tys. użytkowników, 165 tys. odsłon.

  Nowi użytkownicy stanowią **87,8%** (w 2019 r. 86,4%, w 2018 r. 88,5%, w 2017 r. 58,2%). Powracający użytkownicy – **12,2%;**

Znacząco wzrasta aktywność Związku na portalu społecznościowym Facebook:

- **20 tys**. polubień strony ZMP (przyrost w ciągu roku: 8278);
- **1 579 393** – łączny organiczny zasięg postów na Facebooku;
- **332** opublikowane posty;
- **5 460** udostępnienia treści;
- **50** opublikowanych materiałów video;
- **2 730** komentarzy użytkowników;
- **39 800** reakcji na posty.

Obecność ZMP w mediach

Na podstawie zestawień Instytutu Monitoringu Mediów w 2020 roku ukazało się w mediach **22 548** informacji, w których pojawia się hasło „Związek Miast Polskich". W 2019 r. wzmianek było 15 794. Oznacza to **wzrost o 42%.**

W 2020 roku podział 22 548 publikacji informacji o ZMP na wybrane kategorie mediów wygląda następująco: prasa – 1155, TV – 327, radio – 1332, portale – 14452, facebook – 2827, twitter – 1999. Zeszłoroczne dane dotyczące podziału na poszczególne rodzaje mediów kształtowały się tak: prasa – 1240, TV – 360, radio – 1312, portale – 8236, facebook – 2634, twitter – 1491. Warto zaznaczyć, że liczba publikacji w 2018 r. wynosiła – 6 800, a w 2017 r. – 8 700.

Jakościowej zmianie uległa obecność Związku w telewizji. Zmniejszenie liczby publikacji TV (spadek 9%) wynika z tego, że w poprzednim roku ukazało się więcej wiadomości o nas w stacjach lokalnych i regionalnych, kiedy Zarządy ZMP oraz konferencje odbywały się w różnych miastach w Polsce i towarzyszyło im zainteresowanie miejscowych mediów. W roku ubiegłym byliśmy natomiast obecni głównie (wzmianki o nas, „setki", wypowiedzi naszych przedstawicieli w audycjach) w pasmach ogólnopolskich. Pomimo mniejszej obecności w TV, wysokość ekwiwalentu reklamowego (AVE) w tym medium wzrosła o 86%. W 2019 było to 9 978 448 zł (udział w całości – 12,51%), a w 2020 r. – 18 596 888 zł (udział w całości – 21,3%). Wartość ekwiwalentu reklamowego wszystkich publikacji (AVE) w 2020 r. to 87,7 mln zł (w 2019 r. – 80 mln zł).

Znacząco zwiększyła się natomiast nasza obecność na portalach – o 75%, przy spadku o 6,8% w prasie. W samym Serwisie Samorządowym PAP ukazało się niemal 300 informacji, w których przywoływano Związek Miast Polskich, a przede wszystkim publikowano stanowiska ZMP, opinie naszych ekspertów, informacje o wydarzeniach (w tym transmisje). Były one następnie często cytowane przez inne media. Najczęstsze publikacje o ZMP ukazały się także: na Portalu Samorządowym, w Dzienniku Gazeta Prawna, w Radiu TOK FM, na TVN24 oraz rp.pl.

Pozostałe kategorie wykazują w porównaniu do zeszłego roku następujące wzrosty: twitter – 34%, facebook – 7,3%, radio – 1,5%.

Potencjalna liczba (%) odbiorców przekazu w 2020 r. to: radio – 42,4%, tv – 22,8 %, prasa – 16,4%, portale – 13 oraz facebook – 2,3%.

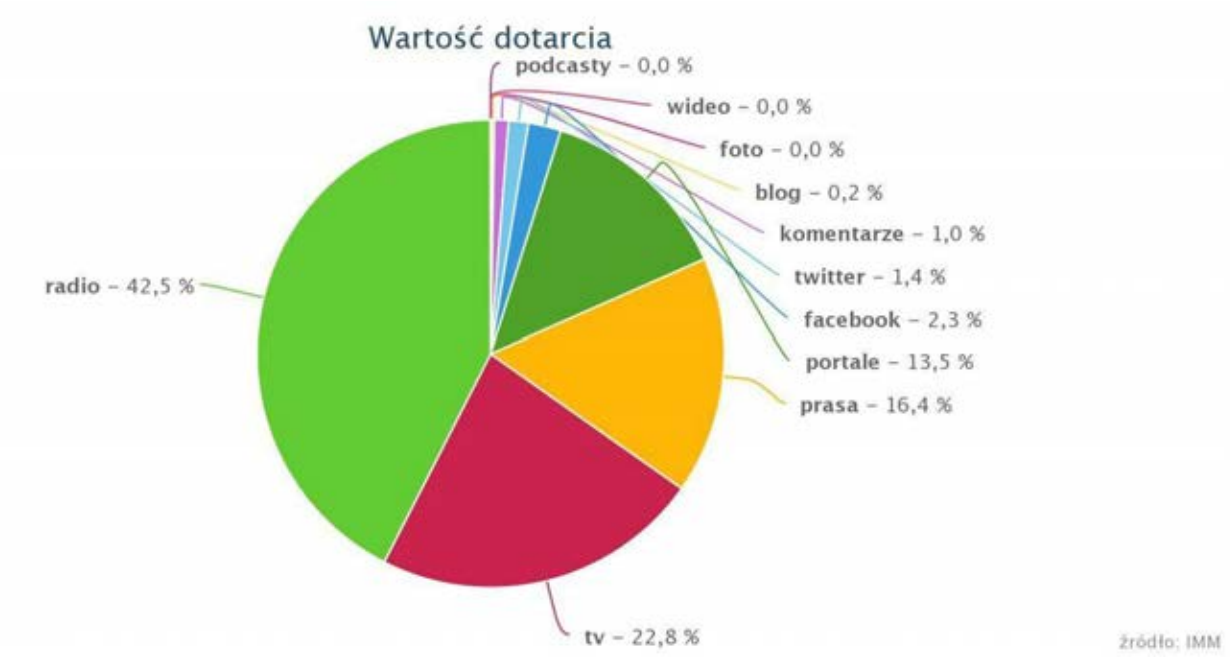

Publikacje o zasięgu regionalnym w całości dyskusji w mediach kształtowały się następująco:

2020 r. – 57,8% publikacje regionalne, 42,2% ogólnokrajowe;

2019 r. – 42,3% publikacje regionalne, 57,7% ogólnokrajowe;

2018 r. – 33,1% publikacje regionalne;

2017 r. – 7,5% publikacje regionalne.

8. Współpraca zagraniczna

Wymiar europejski

a) Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR):

Członkami CEMR z Polski są: Związek Miast Polskich i Związek Powiatów Polskich. Przedstawicielami ZMP w Komitecie Politycznym są: Aleksandra Dulkiewicz, prezydent **Gdańska**, Tomasz Kacprzak, radny RM **Łodzi** oraz Jarosław Górczyński, prezydent **Ostrowca Świętokrzyskiego**. Zastępcą członka jest prof. Jacek Majchrowski, prezydent **Krakowa**.

W styczniu 2020 roku w Orleanie odbyły się – na posiedzeniu Komitetu Politycznego – wybory władz wykonawczych na nową kadencję. Na wniosek Prezydenta CEMR, **Aleksandra Dulkiewicz** została wybrana na funkcję ***Executive President***.

Kolejne posiedzenie Komitetu Politycznego, zaplanowane na 6 maja w Innsbrucku podczas Kongresu CEMR, zostało wraz z Kongresem odwołane z powodu pandemii.

W działającej w ramach CEMR ***Komisji ds. Równości*** reprezentują nas: Marta Mazurek – radna miasta **Poznania**, Magdalena Czarzyńska-Jachim – wiceprezydentka **Sopotu**. Spotkania Komisji odbywały się online: 18 czerwca, 16 września, 17 listopada, 15 grudnia.

b) Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE):

Przedstawicielami ZMP w Izbie Lokalnej CLRAE są: Beata Klimek, prezydent **Ostrowa Wielkopolskiego** oraz Marcin Gołaszewski, przewodniczący RM **Łodzi**. Zastępcami są: Beata Moskal-Słaniewska, prezydent **Świdnicy** i Jerzy Kulak, burmistrz **Gostynia.**

W 2020 r. zaplanowane były 2 Sesje Plenarne:

1. W Strasbourgu, 17-19 marca – odwołana po wybuchu pandemii w Europie,
2. W formule online 26-27 października – odwołana z powodu braku możliwości technicznych do przeprowadzenia sesji i głosowań.

Z posiedzeń Komisji CLRAE stacjonarnie odbyło się tylko jedno: Komisja Monitorująca w dniu 11 lutego 2020 r. w Metz/Francja.

Spotkania Komisji online w 2020 r: 15 września – Komisja ds. Zarządzania, 17 września – Komisja Monitorująca

Na wniosek Komisji Spraw Bieżących, w dniach 2-3 listopada zorganizowano serię spotkań online z przedstawicielami polskich samorządów, strony rządowej oraz organizacji pozarządowych. Misja rozpoznawcza (fact-finding mission) odbyła się w związku z pracami Komisji nad raportem, którego tematem jest rola samorządów w ochronie praw osób LGBTI+.

Raport z misji rozpoznawczej został przedłożony Kongresowi i innym instytucjom Rady Europy, a ustalenia posłużą do przygotowania raportu Komisji Spraw Bieżących na temat roli i obowiązków władz lokalnych w ochronie osób LGBTI, do rozpatrzenia przez Kongres na posiedzeniu plenarnym w 2021 r. W spotkaniu wziął udział Andrzej Porawski, dyrektor Biura ZMP.

c) Komitet Regionów UE:

Przedstawicielami ZMP w Komitecie Regionów są: Paweł Grzybowski, burmistrz **Rypina,** Rafał Trzaskowski, prezydent **Warszawy** oraz Krzysztof Matyjaszczyk, prezydent **Częstochowy**, a ich zastępcami: Jakub Kwaśny, przewodniczący RM **Tarnowa**, Beata Moskal-Słaniewska, prezydent **Świdnicy** i Piotr Psikus, burmistrz **Kępna**.

W 2020 r. odbyły się 4 Sesje Plenarne KR: 11-13 lutego (Bruksela – sesja inaugurująca nową, siódmą kadencję Komitetu Regionów), 30 czerwca-2 lipca (hybrydowo), 12-14 października (hybrydowo), 8-10 grudnia (online).

d) Komisja Europejska:

Związek – we współpracy z MIiR – pełni funkcję punktu kontaktowego programu UE ***Urbact III***. Działania te są opisane w rozdziale dotyczącym realizowanych przez nas projektów.

Wymiar bilateralny

Polsko-Niemiecka Grupa Robocza

11 września 2020 r. odbyło się spotkanie Polsko-Niemieckiej Grupy Roboczej w formule online. Gospodarzem spotkania była Łódź. W posiedzeniu wzięło udział 30 osób z Polski i 26 osób z Niemiec.

Spotkanie online Polsko-Niemieckiej Grupy Roboczej, 11 września 2020 r.

Tematami przewodnimi były: zielona rewitalizacja miast oraz skutki społeczne i gospodarcze pandemii COVID w samorządach. W dyskusji aktywnie uczestniczyli również przedstawiciele Ambasady RFN, Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży oraz Niemieckiego Instytutu Spraw Polskich w Darmstadt. Ponadto na wniosek strony niemieckiej poruszony został temat tzw. stref wolnych od LGBT, w niektórych polskich gminach. Członkowie Grupy zgodzili się, że strefy te stanowią nie tylko niewłaściwy sygnał i wykraczają poza kompetencje władz lokalnych i regionalnych, ale także są niezgodne z podstawowymi wartościami europejskimi. Kolejne posiedzenie Grupy – tym razem po stronie niemieckiej – ma odbyć się wiosną 2021 r. w Powiecie Enz.

Projekt „Polsko-niemieckie partnerstwa miast: fakty, potencjał, wyzwania", realizowany w latach 2019-2020 przez Deutsches Polen-Institut oraz Związek Miast Polskich dzięki środkom Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki.

Badanie w formie ankiety internetowej zostało przeprowadzone w Polsce i Niemczech w okresie od września do listopada 2019 roku. Informację z prośbą o wypełnienie kwestionariusza wysłano do wszystkich miast członkowskich Związku Miast Polskich i na adresy urzędów miejskich dostępne w bazie teleadresowej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce oraz niemieckiej sekcji Rad Gmin i Regionów Europy, dystrybuowano je również, korzystając z baz kontaktów Instytutu Spraw Publicznych oraz Deutsches Polen-Institut. Ankietę wypełniło łącznie 343 reprezentantów miast z obu krajów. W 2020 r. na zakończenie projektu ukazała się publikacja „Szukać tego, co nas łączy. Rozwój, szanse i wyzwania partnerstw miast z Polski i Niemiec", która dostępna jest w internecie: https://www.deutsches-polen-institut.de/assets/downloads/einzelveroeffentlichungen/Miasta-PL-www.pdf

12 października ub.r. odbyło się spotkanie online – ***Międzynarodowe partnerstwa samorządowe: relikt czy niezbędny instrument europeizacji?*** Doświadczenia z Niemiec, Polski i Francji. W debacie udział wzięła Małgorzata Mańka-Szulik, prezydent Zabrza.

Inne

Projekt: Współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju miast – wspólne wyzwania, wspólne rozwiązania

Związek Miast Polskich wraz z organizacjami ze Słowacji i Węgier jest partnerem Związku Władz Lokalnych Armenii. Projekt finansowany jest z Funduszu Wyszehradzkiego (V4+). 11 marca 2020 w Erewaniu odbyły się szkolenia dla liderów społeczności lokalnych i samorządowców. Tematem spotkania był zrównoważony rozwój samorządów. W roli eksperta stronę polską reprezentował dr Piotr Głowski – prezydent Piły, który przybliżył zgromadzonym rolę samorządu w Polsce – zadania i wyzwania, które stoją przed lokalną władzą.

W szkoleniach wzięli udział przedstawiciele około 40 społeczności lokalnych z Armenii, samorządowcy i pracownicy społeczni. Szczególne zainteresowanie budziły wspólne problemy w Armenii i Polsce z naciskiem na kwestie zrównoważonego rozwoju. Poruszano tematy wsparcia i rozwoju dzięki pozyskiwaniu środków zewnętrznych, roli organizacji pozarządowych i budżetów obywatelskich, stymulowania rozwoju lokalnych firm, relacji między rządem a samorządem lokalnym.

ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

Projekty **Związku Miast Polskich** realizowane z miastami i dla miast

Cele

wypracowanie narzędzi efektywnego zarządzania zintegrowanym i zrównoważonym rozwojem miast

tworzenie platform wymiany doświadczeń i wiedzy pomiędzy miastami

wsparcie, doradztwo i dostarczanie eksperckiej wiedzy tam, gdzie jest na nią zapotrzebowanie

udostępnianie wypracowanych przez miasta rozwiązań innym samorządom, wykorzystując różne formy i narzędzia komunikacji

2020

ponad **150** miast

9 projektów

Rozwój małych miast

Dzięki doradztwu w CWD samorządy wspólnie z gminami sąsiednimi **przygotują się do skutecznego pozyskania zewnętrznego finansowania** na projekty podnoszące jakość życia mieszkańców

Samorządy wspólnie z doradcami wypracują aktualną diagnozę obszaru partnerstwa, strategię partnerstwa, analizy ich wykonalności i harmonogramy, a także wstępny wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia kluczowego dla rozwoju obszaru

Dzięki projektowi CWD samorządy będą miały **bezpłatny dostęp do specjalistów i usług**, za które rynkowo trzeba zapłacić

Dzięki współpracy samorządów z doradcami wzmocniony zostanie potencjał instytucjonalny samorządów. Liderzy samorządowi i urzędnicy zdobędą nową wiedzę i umiejętności

Dąbrowa Tarnowska, Ostrzeszów, Wałcz, Szczecinek, Wysokie Mazowieckie, Aleksandrów Kujawski, Limanowa, Olesno, Brzozów, Kolbuszowa, Kolno, Janów Lubelski, Drezdenko, Węgorzewo, Pińczów, Jędrzejów, Namysłów, Kępno, Tomaszów Lubelski, Łęczyca, Kutno, Świdwin, Łobez, Drawsko Pomorskie, Łosice, Augustów, Sokółka, Mońki, Maków Mazowiecki, Nidzica, Pisz, Działdowo, Szczytno

Całkowita wartość projektu w latach 2020-2022 - **10 mln zł**

Partnerzy: Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych, OECD, Instytut Rozwoju Miast i Regionów

Monitoring usług publicznych

Grupy Wymiany Doświadczeń

Pierwsza część projektu: podatki i opłaty lokalne, zarządzanie nieruchomościami, drogownictwo i transport, ochrona środowiska, inwestycje i budownictwo, geodezja i kartografia

Druga, obecna część projektu: **kultura i rekreacja, edukacja, lokalna polityka społeczna**

Będzin, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Bytom, Cieszyn, Czeladź, Częstochowa, Dabrowa Górnicza, Gliwice, Gdańsk, Gdynia, Jasło, Jarocin, Jaworzno, Knurów, Kozienice, Kraków, Krosno, Kutno, Legnica, Lublin, Mysłowice, Płońsk, Radom, Rybnik, Rzeszów, Sochaczew, Toruń, Tychy, Wyszków, Zabrze, Żory

Wdrożenie systemu **monitorowania usług publicznych**

Powszechnie dostępny, **elektroniczny system bazodanowy,** ułatwiający zarządzanie w administracji publicznej

System ma zapewnić **wyższą jakość i efektywność dostarczania usług publicznych mieszkańcom**

Całkowita wartość projektu w latach 2019-2021: **27 mln 350 tys. zł**, w tym część ZMP: **2,5 mln zł**

Partnerzy: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Główny Urząd Statystyczny, Związek Powiatów Polskich, Śląski Związek Gmin i Powiatów

Rozwój średnich i małych miast

Augustów, Biłgoraj, Busko-Zdrój, Chełm, Cieszyn, Ełk, Głogów, Goleniów, Grajewo, Hajnówka, Hrubieszów, Jarocin, Jarosław, Jasło, Jelenia Góra, Kędzierzyn-Koźle, Konin, Krapkowice, Kraśnik, Krosno, Legnica, Łomża, Mielec, Mińsk Mazowiecki, Mrągowo, Nakło nad Notecią, Nisko, Nowy Targ, Opoczno, Ostrowiec Świętokrzyski, Ostrów Wielkopolski, Piastów, Piła, Przasnysz, Przemyśl, Rumia, Rydułtowy, Skarżysko-Kamienna, Sokołów Podlaski, Stalowa Wola, Starachowice, Świdnik, Świdwin, Tarnów, Tomaszów Mazowiecki, Wałbrzych, Włocławek, Zabrze, Zawiercie, Ząbkowice Śląskie, Zgierz, Złotów, Żary, Żywiec

Wartość projektu w 2020 r. - **1 mln 660 tys. zł**.

Całkowita wartość projektu do 2023 r. - **4 mln 740 tys. zł**

Partnerzy: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Urzędy Marszałkowskie 15 województw

Zaprogramowanie rozwoju dla **54 miast** tracących funkcje społeczno-gospodarcze na kolejne lata pod okiem doradców miast oraz ekspertów z konkretnych dziedzin planowania strategicznego (tj. m.in. projektowanie przestrzeni, finanse publiczne, marketing miast rozwój gospodarczy)

Przygotowanie planów działania w obszarze doskonalenia administracji publicznej

Obecnie miasta ubiegają się o wart **40 milionów zł** grant na finansowanie projektów rozwojowych. Pieniądze otrzyma tylko 15 ośrodków, które przygotowały najlepsze Plany Rozwoju Lokalnego i Plany Rozwoju Instytucjonalnego (obecnie trwa proces oceny wniosków)

Pół roku trwał proces diagnozowania lokalnych deficytów i szans rozwojowych, planowania Nowej Ścieżki Rozwoju oraz definiowania projektów pozwalających zrealizować tę wizję

Miasta wspierane były przez grupę **74 ekspertów samorządowych delegowanych przez ZMP** Od lutego do października 2020 r. doradcy ZMP dostarczyli miastom ponad **2700 usług**, w tym m.in. **1700** konsultacji eksperckich i **520** warsztatów szkoleniowych oraz wsparli Zespoły Miejskie w przygotowaniu **781** opracowań merytorycznych (raportów z analiz i badań, dokumentów planistycznych itp.)

W wydarzeniach tych uczestniczyło łącznie ponad **17 tys. osób** (licząc bez powtórzeń - **3300 osób** (głównie pracowników samorządowych) uzyskało nowe kompetencje z zakresu zarządzania rozwojem lokalnym i instytucjonalnym), co przełożyło się na profesjonalizację kluczowych procesów: diagnozowania potencjałów rozwojowych, formułowania celów, doboru i analizy finansowej projektów, prowadzenia konsultacji społecznych oraz przygotowania wniosków o dofinansowanie kompleksowych planów rozwoju

Projekty **Związku Miast Polskich** realizowane z miastami i dla miast

Samorządowy rynek pracy

Nagrodzenie i upowszechnienie **dobrych praktyk** w dziedzinie dialogu między pracodawcami a pracownikami samorządowymi

Współpraca z Norweskim Związkiem Władz Lokalnych ma przybliżyć rozwiązania norweskie w zakresie dialogu społecznego na poziomie lokalnym

Wypracowanie modelowego rozwiązania wzmacniającego i pogłębiającego dialog pomiędzy samorządem terytorialnym a związkami zawodowymi w Polsce

Raport nt. rzeczywistego stanu Dialogu Społecznego w różnych branżach sektora publicznego, na poziomie lokalnym, wraz z analizą zatrudnienia w samorządach miejskich

1. Konkurs Samorządowy Lider Zarządzania - Samorząd jako pracodawca: Tychy, Kraków, Świebodzice, Gmina Tarnowo Podgórne, Wałbrzych, Lublin, Śrem, Zabrze, Dąbrowa Górnicza, Powiat nowotarski, *(do udziału w konkursie zaproszone zostały wszystkie miasta, powiaty oraz gminy)*

Pilotaż projektu: Płock, Jaworzno

Całkowita wartość projektu kwiecień 2020 – marzec 2022 - **432 901 Euro**, grant **389 000 Euro**

Partnerzy: NSZZ „Solidarność" Komisja Krajowa, Norweski Związek Władz Lokalnych, Fagforbundet

Nowa jakość w zamówieniach publicznych

Gdańsk, Białystok, Bełchatów, Płock, Słupsk, Rzeszów, Bydgoszcz, Kielce, Łódź
W drugim etapie kolejne miasta – na podstawie zgłoszenia

Budżet projektu w latach 2021-2023: **130 000 Euro**

Partner: Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Fundacja e-Państwo

Zwiększenie transparentności w zamówieniach publicznych w sektorze samorządowym

Przygotowanie miast do wdrożenia obowiązku ustawowego

Pilotażowe **wdrożenie platformy zamówień publicznych** finansowane w ramach projektu wraz ze wsparciem konsultantów EBOiR.

Ujednolicenie baz danych + lepsze wykorzystanie już istniejących zasobów danych.

Dodatkowe narzędzie zarządzania zamówieniami publicznymi w jednostce oraz ułatwienie w systemie sprawozdawczości dla UZP.

Otwarcie danych dla mieszkańców i przedsiębiorców

Wsparcie przedsiębiorczości rodzinnej

Pierwszy w Polsce **kompleksowy projekt z udziałem samorządów** na rzecz lokalnych firm rodzinnych

Wypracowanie **nowej generacji programów rozwoju lokalnego** we współdziałaniu i w oparciu o potencjał lokalnych firm

Poprawa efektywności działań na rzecz rozwoju wspólnych problemów firm rodzinnych w krytycznych dla ich rozwoju obszarach

Chorzów, Częstochowa, Gdynia, Grodzisk Mazowiecki, Kalisz, Kutno, Starogard Gdański

Całkowita wartość projektu w latach 2018-2020: **2,8 mln zł**, w tym wkład własny ZMP to **23 911 zł**

Partner: Stowarzyszenie Inicjatywa Firm Rodzinnych

Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym

Przestrzeń dla partycypacji I - zakończony
25 gmin w projekcie; 17 miast członkowskich: Brzeziny, Bydgoszcz, Cieszyn, Gorzów Wlkp., Kielce, Kórnik, Legnica, Olsztyn, Piaseczno, Rawa Mazowiecka, Rybnik, Serock, Starachowice, Tychy, Wałbrzych, Warszawa, Wołomin

Przestrzeń dla partycypacji II
21 gmin w projekcie i 15 miast członkowskich: Bydgoszcz, Chełmno, Ełk, Gdynia, Gołdap, Kielce, Konin, Radom, Rawicz, Skarżysko-Kamienna, Szamotuły, Śrem, Tychy, Wołomin, Żagań
6 gmin wiejskich

Całkowita wartość projektu **1 988 460 zł** (w tym 1 675 874,09 zł ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i 312 585,91 ze środków dotacji celowej budżetu państwa)

Partnerzy: Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia", Pracownia Zrównoważonego Rozwoju

Opiera się na przeprowadzeniu **konsultacji społecznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub studium** w 2 etapach:

- Tworzenia założeń do projektów tych dokumentów przy aktywnym udziale mieszkańców
- Konsultacji z mieszkańcami wstępnych projektów na etapie wyłożenia do publicznego wglądu

JST otrzymują także wsparcie finansowe w wysokości ok. 20 tys. Na zakup narzędzi i rozwiązań służących w przeprowadzeniu konsultacji społecznych

Zarzadzanie oświatą

Zarządzanie oświatą ukierunkowane na kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy

Uczniowie uzyskają kompetencje potrzebne do wejścia na rynek pracy

Przygotowanie kadry jst oraz dyrektorów szkół i placówek w zakresie **zarządzania kryzysowego oraz zarządzania edukacją w formie zdalnej**

Grupy Wymiany Doświadczeń

I etap - zakończony
Bydgoszcz, Goleniów, Dzierżoniów, Kielce, Kutno, Lublin, Poznań, Koziegłowy, Morawica, Sępólno Krajeńskie

II etap
miejska: Puck, Wałbrzych, Świdnica, Nisko, Bydgoszcz, Sosnowiec, Goleniów, Dzierżoniów, Dąbrowa Górnicza, Kozienice, Kraków, Sępólno Krajeńskie
wiejska: 5 gmin
powiatowa: 6 powiatów

Całkowita wartość projektu
w latach 2016-2018: **2,8 mln zł**,
w tym część ZMP: **830 tys. zł**
w latach 2018-2023: **6,04 mln zł**,
w tym część ZMP: **1 mln 200 tys. zł**

Partner: Ośrodek Rozwoju Edukacji

Zarzadzanie usługami lokalnymi – nowa jakość

Szkolenia w zakresie doskonalenia kompetencji kadr – łącznie **60 szkoleń** dla **1004 uczestników**

Wdrażanie rozwiązań zarządczych w obszarze podatków i opłat lokalnych oraz sferze zarządzania nieruchomościami

Zakup sprzętu IT; wdrożenie systemów - integracja systemów podatkowych oraz zarządzania nieruchomościami

Jasło, Kozienice, Krosno, Radom, Sandomierz, Starachowice

Całkowita wartość projektu styczeń 2019 - marzec 2020: **1,6 mln zł**